

Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 9. maj 1985

številka 18, letnik 44, cena 25 din

Ko pri nas govorimo o armadi, pa ni mišljena le redna, marveč vse ljudstvo, ki je zajeto v sistemu splošne ljudske obrambe. Splošna ljudska armada, ki je pri nas zakonjena, zajema nekaj milijonov ljudi. Danes že imamo okoli milijon oboroženih v okviru tega sistema, ki se urijo skupno z redno armado. Skratka, pri nas bo v primeru potrebe vse ljudstvo, vsi, ki so sposobni, bodo na bojišču. Ne bi rad, da bi napak razlagali tisto, kar sem rekel o vlogi naše armade. Mi ne mislimo, da lahko armada nekega dne vzame v roke državno upravo. Ne gre za to. Armada je tista sila, ki je poklicana braniti državo in samo v tem smislu je najpomembnejši dejavnik.

Trdno sem prepričan, da nevrščene države lahko prebrodijo vse nevarnosti in ohranijo enotnost, ki je v interesu vsake nevrščene države in vseh skupaj. Samo združeni lahko uresničimo skupne težnje in dosežemo, da bo vsakdo ostal neodvisen in samostojen v lastnem razvoju. Razlike in spopadi se morajo kar najhitreje preseči, ker škodujejo vsem nam. Na konferencah nevrščenih smo ne enkrat poudarili nujnost mirnega reševanja sporov, skladno z našimi načeli. V medsebojnih odnosih ne smemo uporabljati sile in agresije, tistega, proti čemur se sicer od začetka borimo kot proti eni največjih nevarnosti za mednarodne odnose. Vsi skupaj moramo vlagati nova prizadevanja za odkrivanje ustrezne poti in načina za mirno reševanje sporov in spopadov v vsakem konkretnem primeru.

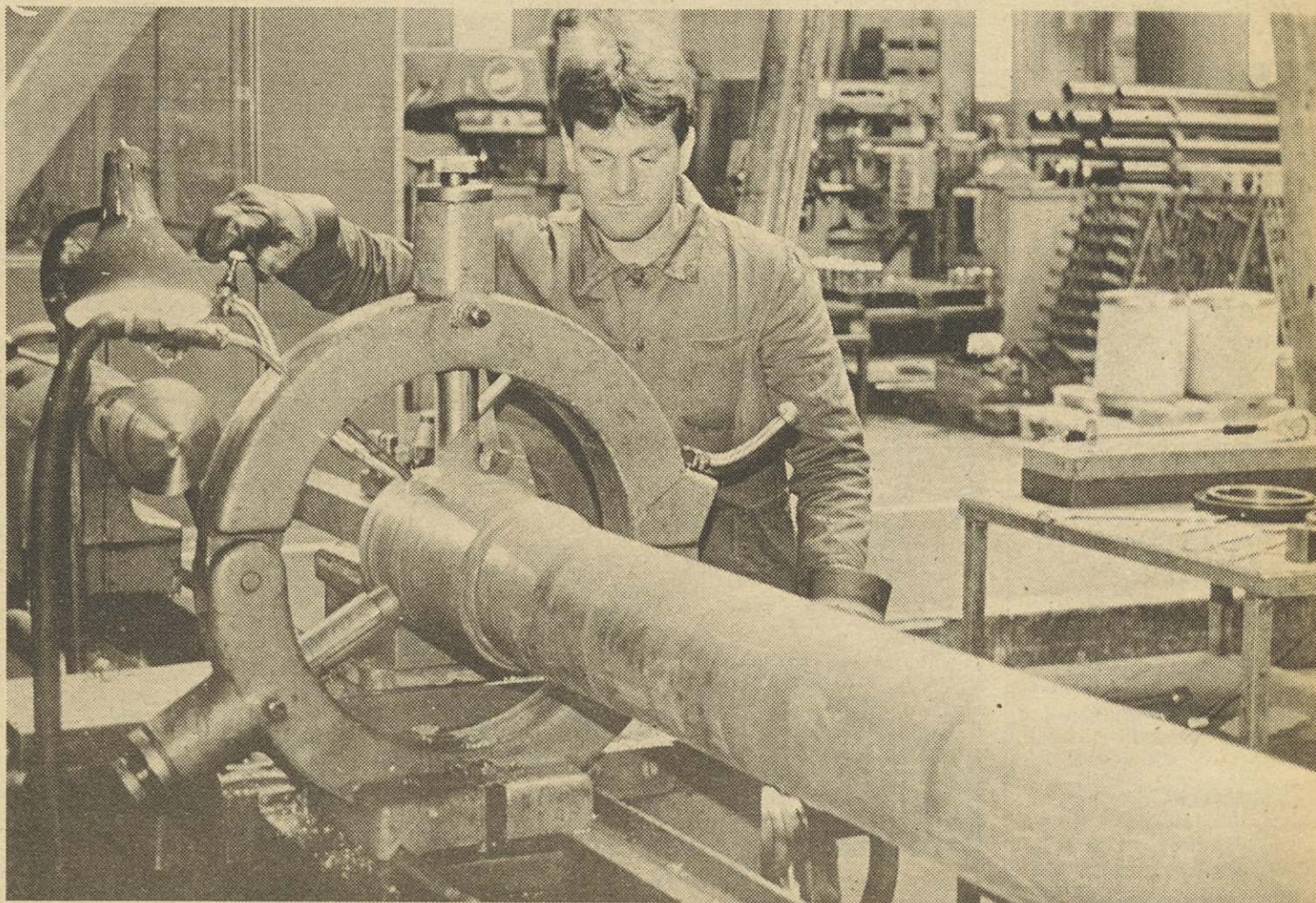
Josip Broz Tito

Revolucija je potemtakem lahko bila le izhodišče za gibanje naprej k novim demokratičnim oblikam, to je k neposredni demokraciji kot obliki odmiranja slehernega političnega monopola, ker bi se sicer odrekla svoji lastni vsebini. Ko je revolucija tu, tedaj je lahko edinole revolucija izhodišče razvoja. Vrnitev na kake stare predrevolucionarne oblike je politično popolnoma nemogoča, kajti tedaj bi revolucija nehala biti socialistična revolucija. Revolucija mora biti uvod v spreminjanje materialnih odnosov, a samo proces spreminjanja teh odnosov lahko določi okvir in tempo razvoja novih demokratičnih oblik, ki ustrezajo novi ekonomski bazi, se pravi podružbljanju proizvodjalnih sredstev.

Če bi se komunisti identificirali s svojo politiko in pogledi s tako imenovanimi zgornjimi sloji delavskega razreda ali delovnega ljudstva, bi bila Zveza komunistov očitno bolj izpostavljena ideološkim, političnim in drugim družbenim deformacijam, kot če bi svoje korenine poglala predvsem med osnovnimi sloji delovnega ljudstva. Na prvi pogled je to lahko fraza, pa to nikakor ni. Če stvari zelo grobo poenostavim, bi rekel, da gre za to, ali bodo na centralni komite pritiskale in imele glavni vpliv tiste ozke skupine birokratsko ali tehnokratsko orientiranih ljudi in tisti tenki sloj iz vrst inteligence birokratskega in tehnokratskega monopola ter privilegirane družbenega položaja lastnikov znanja itd., ali pa bo na vodilne organe Zveze komunistov imel vpliv predvsem delovni človek z delovnega mesta, predvsem tudi delavec v modri delovni obleki.

...Socialistična Jugoslavija se vedno postavlja po robu vmešavanju v naše notranje razmere, ne le zato, da bi branila svojo neodvisnost, ampak tudi zato, da bi branila svojo pravico do samostojne izbire poti in sredstev pri graditvi socialistične družbe. Trdno smo prepričani, da mora to postati temeljno načelo vseh odnosov med socialističnimi deželami, če hočemo kar najbolj zmanjšati konflikte med njimi.

Edvard Kardelj

Delavci na paradi ob dnevu zmage

Najbolj pisan ešalon na paradi, ešalon brez pušk, mitraljezcov in drugega orožja, je bil četrti, kjer so bili udeleženci oblečeni v modre delavske kombinezone. Več sto delavcev iz vseh krajev države je 10 dni preživelo v zemunski vojašnici »Aleksa Dundić«, kjer smo jih obiskali v ponedeljek nekaj po polnoči.

Osiječan Jože Pavlovič, po poklicu mehanik, je tokrat že drugič sodeloval na paradi. Prvič — pred desetimi leti, ko je kot vojak vozil oklepni transporter, zdaj pa jô z navadnim paradnim korakom predstavljal tisoče delavcev mesta ob Dravi.

Najstarejšemu med delavci Ivu Tokiću, traktoristu iz Sombora, se je bilo težko navaditi na toliko pešačenja, vendar pa, kot nam je takrat dejal, je presrečen, ker bo lahko kljub poznim letom stopal skupaj z mladim svetom.

Iva Bajiča, PTT monterja iz Splita, so najbolj motile govornice in dvomi o upravičenosti parade. »To je priložnost, da sebi in vsemu svetu pokažemo, kdo smo, da smo enotni. Tega ni mogoče plačati z nobenim denarjem, zlasti ne tega združevanja in zbliževanja med nami z vseh strani domovine,« nam je med drugim dejal. Najmlajšima udeležencema delavskega ešalona Dragiši Terentiću, strojnemu tehniku iz Prištine, in Srečku Kristu, metalurškemu tehniku iz Zenice, pa bo, po njunih besedah, bivanje v Beogradu ostalo trajno v spominu.

Deset dni urjenja, druženja in priprav na parado je bilo za delavce svojevrstna nagrada in odmor do vrnitve na redne delovne dolžnosti, ki so večino čakale že v petek.

DRUGA STRAN

Priporočilu
ZIS
navkljub

Ljubljana, mesto heroj in simbol slovenskega upora in odpora je pred štiridesetimi leti pričakala osvoboditev v zastavah in cvetju. Radostni obrazi, petje in vzkliki zmagovalcu — vse to se je zivalo v široko reko svobode. Naš narod je postal gospodar na svoji zemlji in združen v bratski Jugoslaviji krčil z ramo ob rami z drugimi narodi nova pota družbenega razvoja. Kidrič je v tistih dneh dejal, da so pred nami težke in zahtevne naloge in prva slovenska vlada se jih je lotila z vso odgovornostjo, z dosledno revolucionarno zavzetostjo, kar se je izpričevalo v obnovi in vsesplošni ustvarjalnosti ljudi. Rezultatov tega razvoja ni mogoče zanikati!

Štirideset let kasneje — pišemo leto 1985 — praznujemo dan zmage v zaostrenih gospodarskih razmerah. Smo pred zapletenimi vprašanji nadaljnega družbenega razvoja in doslednosti ter odgovornosti pri uresničevanju gospodarske stabilizacije morata imeti značaj revolucionarnosti izpred štiridesetih let. Izbojevana zmaga pred štiridesetimi leti ima danes kontinuiteto v zmagi dela in dobrega gospodarjenja! Jugoslavija in Slovenija v njej je dostojno proslavila zmago nad fašizmom. Za hip začuden obraz ljudi ob priporočilu Zveznega izvršnega sveta, da na dan zmage, 9. maja, ne bi delali, so bili to resle hip. Zmagal je razum gospodarja, delovni zagon, in tako smo praznovali praznik zmage nad fašizmom in osvoboditev. Ponedeljkovo priporočilo ZIS, povrh vsega še zelo pozno, ki je morda tu in tam koga zmedlo, večino ljudi pa razkačilo, je dobilo čudovit odgovor delavcev: v četrtek smo delali, kajti dodatnega prostega dneva si ne moremo privoščiti. Kljubovanje! Tudi! In še več kot to bi moralo biti! Poduk jugoslovanske vlade, da naj s svojimi priporočili neti evforijo dela, ceni in spoštuje delavčev delovno praznovanje dneva zmage in drugih obletnic, na katere smo ponosni in ki iz našega zgodovinskega spomina ne bodo nikdar izginile.

Parada ob dnevu zmage v Beogradu je bila dobesedno zmaga dela, ustvarjalnosti in sposobnosti. Delavski odgovor Zveznemu izvršnemu svetu na njegovo priporočilo pa zmaga odgovornosti, doslednosti — zmaga dela. Takšen odgovor pa je zavezujoč, kajti njegovo bistvo je moč razbrati tudi takole: stabilizacijsko bitko bomo dobili z več dela, boljšim delom in razmahom ustvarjalnosti. In iz tega bi se tudi ZIS moral kaj naučiti!

Marjan Horvat

Kakovost je pastorek

Naša podjetja vse teže izvažajo, saj tekmo na tujem tržišču izgubljajo zaradi številnih dejavnikov, kot so tehnologija, dobavni roki in druge poslovne zahteve sodobnega sveta, zato bo tudi doslednejši nadzor nad kakovostjo nujen člen naše gospodarske politike. To dejstvo, na primer, potrjuje tudi večje uvažanje krožkov za izboljšanje proizvodnje v delovnih organizacijah. Še vedno pa pri nas ne moremo govoriti o celoviti politiki kakovosti, ki bi jo vsako leto sproti, zakonsko predpisano, morali sprejemati v slehernem ozdu. Torej se odnos družbe do kakovosti v bistvu še ni spremenil; toliko manj to lahko pričakujemo v času, ko se na vsakem koraku otepamo s pomembnejšimi

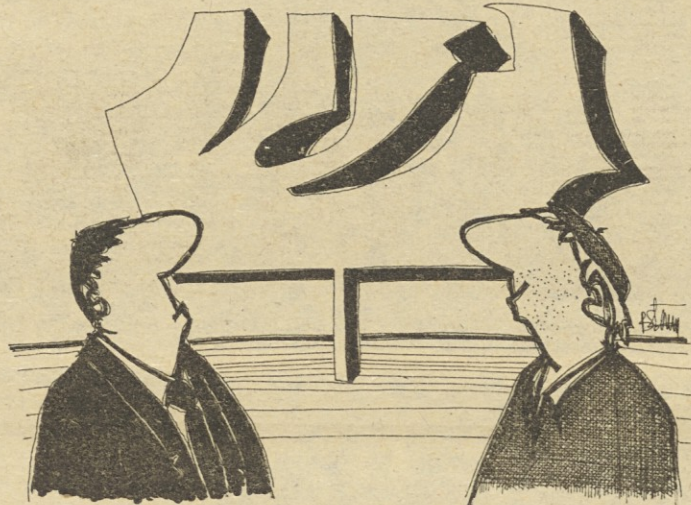
prvinami zagotavljanja redne proizvodnje, osebnih dohodkov delavcem ipd.

Da bi nadoknadili zamujeno, so se na zbornici odločili dati v javno razpravo samoupravni sporazum o kolektivni znamki, o znaku kakovosti, ki naj bi ga poslej podeljevali vsem tistim delovnim organizacijam, podpisnicam sporazuma, katerih proizvodnja po kakovosti presega zahteve JUS. Nekaj takšnih blagovnih znamk pri nas že poznamo (štajerska vina, hmelj); v slovenskem gospodarstvu lahko kot »šolska« primerja uveljavljanja kakovosti omenimo: TAM Maribor in Sava Kranj. V obeh delovnih organizacijah imajo svoj kontrolni sistem vzdrževa-

nja stalne kakovostne ravni, kot predvideva osnutek sporazuma o »znaku kakovosti«. Kakovost so si izbrusili na zahtevnih tujih trgih in jo dali, neokrnjeno, na voljo tudi domačim kupcem. Enotna politika kakovosti — brez dvojnih meril, enih za tuji in drugih za domači trg — bi morala postati vsakdanja skrb sleherne delovne skupnosti.

Bitke za kakovost ne bo mogoče izbojevati s predpisi in inšpekcijskim nadzorom, kot si preveč poenostavljeno zamišljajo v vzveznem zavodu za standardizacijo, ampak s spoznanjem, da je kakovost na vseh ravneh v prid tako razvojnim načrtom vsega gospodarstva kot tudi (neredko prezrti) zaščiti vsakega porabnika.

Igor Žužek

— Kako to, da si ta ogromni kip poimenoval standard?
— Ja, podstavek poglej!

POVZEMAMO • POVZEMAMO • POVZEMAMO • POVZEMAMO

Kritika dosegla vrhunec

»Kaže, da se je v ZKJ vsaka razprava prelevila v »reko brez bregov«. Kohezivne ideje, ki bi našla odgovore in reševala nekatera vprašanja, s katerimi živimo že dalj časa, ni. Kot gibanje smo očitno obdržali sposobnost razlaganja sveta, toda počasi izgublamo sposobnost, da bi ta spoznani svet spremenili. Vprašanje je, ali je zveza komunistov, tako idejno heterogena in neenotna, sposobna uveljavljati svojo avantgardno vlogo.«

Te besede Milana Kučana, člana predsedstva ZKJ na seji Odbora za pripravo 13. kongresa ZK, so bile uvodničarju v prvomajski številki Nina za dokaz, da

smo v kritiki krize dosegli najvišjo točko. Omenjena izjava je tudi pika na i avtorjevi trditvi, da smo vidno razdeljeni na dve prevladujoči skupini: na tiste, ki so za, in tiste, ki so proti spremembam. Toda te teze ne razvija naprej, temveč spregovori o vprašanju, ki ga je Kučan neposredno načel. Takole piše: »Zdaj ni več vprašanje razprava o tem »zakaj smo zastali v razvoju«, kot je dejal Milutin Baltić, temveč resnični korak naprej. Tega pa je opredelila Milka Planinc, ko je dejala, »da je ključno vprašanje povezanost avantgarde in delavskega razreda, kajti samo tu lahko prodrejo sile, ki hočejo spreminjati stanje.«

O tem razrednem vidiku našega družbenega razvoja je potem v članku precej govora. Osrednje vprašanje, ki se poraja avtorju v razčlenjevanju tega vidika pa je: »Ali skrbi avantgarda za delavski razred vsaj približno toliko kot za narod? Za Nin je odgovor na to vprašanje jase. Takole je zapisal: Danes je nacionalno, zdi se nam, tako izrazito nad razrednim, da se pojavlja resna nevarnost, ki ogroža »zajedništvo« (neprevedeno postavil med narekovaje I. K.) v družbenem razvoju vse države. V nacionalnih ekonomijah naj bi bilo tudi več vidnih obeležij nacionalističnega, vendar v tem nihče ne išče vsaj enega od vzrokov za to, da se ne uresničuje celo tako plebiscitarno sprejeta opredelitev, kot je Dolgoročni program gospodarske stabilizacije. Pisec pri vsem tem razčlenjevanju ne odgovori na bistveno vprašanje, ki se glasi, kako doseči zadostno povezanost avantgarde z delavskim razredom, na osnovi česar naj bi prevladale »konstruktivne sile«, temveč nadaljuje z naštevanjem nekaterih pomembnih predpovomajskih zborovanj in izjav, iz katerih naj bi bilo razvidno, da bo naslednji partijski kongres, kongres »poenotenja«. Ne da bi jasno razčlenil, na katerih temeljih bo potekalo to poenotenje, komentator zaključuje svoje pisanje pod mednaslovom »Vizija« in poudarja, da jugoslovanska družba zahteva vizijo za danes in za jutri. Po njegovem mnenju so možnosti za to. Vidi jih v splošnem družbenem potencialu, ki je zelo velik, vendar na mnogih področjih še ne aktiviran.

Povzel: I. K.

V počastitev jubilejev

Ob koncu aprila je izšlo v Mariboru skupno glasilo združenega dela z naslovom »Maribor praznuje«. Glasilo v nakladi 51 tisoč izvodov je rezultat skupne akcije, ki so se je lotili novinarji in organizatorji obveščanja iz devetindvajsetih mariborskih delovnih organizacij ob pomoči mestnega sveta ZSS Maribora.

Glasilo, nekaj podobnih je v preteklih letih že izšlo, daje zanimiv presek razvoja Maribora in njegovega gospodarstva v minulih štiridesetih letih, predvsem pa so na straneh tega glasila tisti ljudje, ki so gradili preteklost, in tisti, ki danes delajo v mariborskih delovnih organizacijah. Glasilo »Maribor praznuje« je zanimiv poskus izdaje skupnega in enotnega glasila, ki daje vsem delavcem celovito enotno informacijo, saj so to glasilo v mnogih delovnih organizacijah uvrstili kot redno številko svojih glasil. Enainpetdeset tisoč izvodov tega mariborskega glasila pa je tudi dokaz znanja in sposobnosti tistih, ki se v Mariboru ukvarjajo z obveščanjem oziroma dokaz, da je moč podreti tovarniške plotove in tudi tako slediti povezovanju in ustvarjanju v združenem delu za boljši jutrišnji dan.

Branko Šalamon

REKLI SO...

Ni prostora za prazne, varljive upe

Potrebuemo kritične analize prehojene poti, da ne bi ponavljali napak, da bo naš pogled, obrnjen v prihodnost, oprt na trdne, jasne podlage, da ne bomo brezplodno razpravljali, temveč utrjevali in usmerjali vso našo dejavnost v nujno potrebno, včasih tudi boleče spreminjanje razmer, odnosov, navad, v širjenje ustvarjalnih možnosti in organizirano sproščanje najširše razumljene ustvarjalnosti za razvoj proizvodnih sil in kulture, samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in na njih zasnovanega političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Tu ni prostora za prazne in varljive upe, da bo že kakor krize ne bomo obvladali z gorjenjem o težavah in pomanjkanju, še manj z vdajanjem malodušju, z nenačelnimi kompromisi in vsakršni popustljivostjo.

Smo sredi bitke za uresničitev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Da je to zahtevna naloga, zelo jasno opozarjajo trdoviti problemi, ko se »staro« krčevito skuša ne le ohraniti, temveč z različnimi pritiski celo krepiti. Zato moramo zagotoviti idejno in politično enotnost in na njej zasnovati konkretne aktivnosti organiziranih socialističnih sil v vseh okoljih in na vseh ravneh. Nujno bo treba uveljaviti merila in prakso konkretnega in stalnega ugotavljanja prispevka in odgovornosti slehernega posameznika, organa, organizacije in skupnosti pri uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske ustavitve ter utrjevanju socialističnega samoupravljanja. Da gre za velike probleme, da torej bitka za gospodarsko stabilizacijo še nima potrebne širine in globine, potrjujejo še vedno prepočasna gospodarska rast, nezadovoljiv izvoz in v zadnjem času preusmerjanje izvoza na kliriški področje, prenizka storilnost ob hkratnem povečevanju zaposlenosti in zaostrovanju socialnega položaja nekaterih skupin delavcev in občanov.

Na prehodu v novo srednjeročno plansko obdobje 1986—1990 in dlje do leta 2000 se torej srečujemo z zahtevnimi razvojnimi vprašanji in omejitvami, ki zahtevajo od vseh, ki razpolagajo z družbenimi sredstvi, največjo odgovornost pri gospodarjenju. To pomeni, da ne pristajamo na malodušje, ki ga širijo nekateri, ki nas vidijo na robu eksistenčnih možnosti, ki govorijo o slovenskem narodu kot narodu brez perspektive itd. Planski dokumenti, ki jih prav zdaj pripravljamo in ki jih bomo v letošnjem letu sprejeli, morajo biti izraz interesov samoupravnih organiziranih delovnih ljudi, njihovega demokratičnega dogovarjanja in usklajevanja interesov, da bodo začrtane jasne in realne perspektive razvoja. Da bi to dosegli, si bomo morali prizadevati za takšne družbene razmere, v katerih bo delovanje ekonomskih zakonitosti izhodišče za usmerjevalne ukrepe družbe. To pa bo med drugim terjalo tudi učinkovitejšo zavračanje pritiskov nekaterih gospodarskih organizacij združenega dela, posameznih organov in skupnosti za ohranjanje ali ustvarjanje razlik in privilegijev, ki ne izhajajo iz delovnih ekonomskih zakonitosti in širšega odpiranja v svetu tudi razlike, temelje na uspešnosti gospodarjenja.

Iz govora predsednika IS SRS Dušana Šinigoja na proslavi 40-letni ustanovitve prve slovenske vlade v Ajdovščini

Krivci za inflacijo so znani

Le v prvih štirih mesecih letos so bile v primerjavi z lanskim decembrom izdelavčeve cene industrijskih izdelkov v Sloveniji višje za 36,4 odstotka (v vsej Jugoslaviji za 30,5 odstotka), cene na drobno v Sloveniji za 27,5 (v SFRJ 26,9), življenjski stroški za 30,3 odstotka v Sloveniji (v SFRJ 27,5). Aprila so se neugodna cenovna gibanja nadaljevala in rast vseh vrst cen in življenjskih stroškov v Sloveniji je bila višja kot v vsej Jugoslaviji.

Da takšnih gibanj ne bo moč dolgo trpeti, je očitno vsem jasno, kako pa normalizirati cenovne razmere, pa so si očitno mnogi odgovorni dejavniki še daleč narazen. Novi način, ko ozdi sami določajo cene, je sicer šele malo časa v veljavi. Dobro bi bilo ohraniti mirne živce in pustiti besedo trgu, ne pa spet izsiliti kakšne zamrznitve, ki so se doslej še zmerom pokazale za škodljive. Toda vse to ne odvezuje

samoupravnih organov v ozdih, da pretehtajo svoje odločitve o cenah ne inšpekcijskih služb, da skladno z zakonom nadzirajo in ukrepajo. Dosledno kaže podpreti ukrepe za vračanje nekaterih cen in odvzem nepravilnih koristi in uveljaviti politiko, da tistim, ki draže svoje izdelke, skladiščih pa jim rasejo zaloge, pada obseg proizvodnje, zavrniti posojila. In če že imamo zakon zoper monopol, je skrajni čas, da s predpis določimo tudi, kaj je to monopol. Skrajni čas pa je tudi, da v jugoslovanski gospodarski zbornici sprejemo merila za usklajevanje cen, ki bodo pripomogle tudi k temu, da bodo zbornice lahko dale svoj prispevek k družbenemu nadzoru nad cenami. Cenovna gibanja je treba normalizirati. Vsakršno nadaljevanje takšnih gibanj, kot so bila v prvih štirih mesecih, resno vzmernirajo delavce, nejevoljni pa jih tudi le govorjenje.

Odgovornost stroke pri oblikovanju energetske politike

Elektrotehniški inženir Milan Vidmar je Elektrotehniški zvezi Slovenije podelil Vidmarjevo plaketo za uspešnih 30 let dela. V slavnostnem govoru Franca Potočnika je moč najti koristne misli o vlogi stroke pri oblikovanju razvojnih odločitev. S primerom razvojnih vprašanj energetike nam prikaže, kako pomembno orodje v dialogu med stroko in družbo je sistemska analiza. Brez temeljitih raziskav in poglobljenih razprav med vrsto strok (tehničnih, naravoslovnih in družbenih) namreč ne bomo mogli doseči ciljev naše energetske politike. Problem strokov in cen, primerljivih energetskih virov, sprejemljivosti posameznih razvojnih poti... Pri vsem tem se pokaže, koliko dejavnikov morajo upoštevati načrtovalci

energetskega razvoja. Ta kajpak ne sme ogroziti neodvisnosti državne energetske struktura mora biti čim manj ranljiva v primeru vojne. Tudi pri nižani stopnji rasti razvoj energetike ne sme ogroziti gospodarske trdnosti in socialnega miru in zdravja in življenja ljudi, naravne kulturne dediščine. Energetske strukture ne smejo zabetonirati gospodarskih in družbenih struktur ohranjanje morajo možnosti družbene in gospodarskega razvoja. Jasno je torej, da mora vsaka odločitev o tako pomembnih stvareh temeljiti na čim več strokovno neoporečnih argumentih. Gre namreč za veliko število ciljev, ki si med seboj pogosto nasprotujejo—in še, vsaki sprememba v energetiki ima zelo dolgoročne posledice.

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Mimohod
miru — ne
moči

V četrtek dopoldne točno ob 10. uri je generalpodpolkovnik Zdravko Dimić, poveljnik »parade 85«, predal raport predsedniku predsedstva SFRJ Veselinu Djuranoviču, potem pa dal znak za začetek najbolj slavnostnega dela proslave ob 40-letnici zmage nad fašizmom. V paradi je sodelovalo okoli 7 tisoč udeležencev — vojakov, miličnikov, predstavnikov teritorialnih enot, civilne zaščite, delavcev, mladih in pionirjev.

Takoj za poveljnikom in štabom parade sta bila prva »pešaka«, neločljiva tovariša, kapetana prvega razreda z akademije kopne vojske v Beogradu: Ljubomir Obradović in Rade Marić. Njima je pripadla izredna čast ponesti državno zastavo in zastavo zveze komunistov. Oba že nekaj dni pred slavnostnim mimohodom nista skrivala navdušenja nad tem, da so za to častno nalogo izbrali prav njiju.

»Takšne parade so redke, zato se tudi častnikom redko ponuja takšna priložnost in čast. Oba bova dala vse od sebe in s smelim strojnimi korakom in vedrih obrazov bova ponosno ponosla zastavi najlepših barv«, je v imenu obeh pred parado govoril Ljubomir Obradović.

V desetih paradnih ešalonih so prikazali moč in enotnost našega obrambnega sistema, pripravljenost in odločnost naših narodov, da branijo s krvjo priobrojeno svobodo.

Posebno pozornost domače in tuje javnosti je kajpak pritegnila oborožitev, ki smo jo prvič videli na tej priležnosti in so jo v zadnjih desetih letih izdelale naše tovarne. V oklepem mehaniziranem ešalonu smo videli novi tank T-72, katerega proizvodnjo je uspelo 240 domačim tovarnam osvojiti v rekordnih osmih letih. Tako smo se uvrstili med redke države sveta, ki izdelujejo tovrstne jeklene veličane.

Videli smo tudi top — havbico Nora, ki ima izredne manevrske sposobnosti, samohodni večcevni metalec raket Ogenj, ki v desetih sekundah izstrelji 32 raket, ročna raketna metalec Grizlica (velika lesna osa) in Osa. V zraku pa so pogled navzočih pritegnili domači lovci: bombnik Orel, šolsko borbena letala Super galeb in helikopter Gazela. S sposobnimi domačimi strokovnjaki — konstruktorji zdaj domača industrija izdelava že 80 odstotkov vse oborožitve za jugoslovansko ljudsko armado.

Gordana Sijaković

26. maja 1946 je maršal Josip Broz Tito na svojem prvem obisku v svoji domovini Ljubljani z balkona ljubljanske univerze izrekel znane besede: »Zahtevamo, da bo vsak gospodar na svojem in nečemo plačevati tujih računov.«

40 let zmage
nad fašizmom

Obeležitev 40-letnice dokončne zmage nad fašizmom, za katero je padlo prek 50 milijonov vojakov in civilistov, seveda zahteva temeljito oceno doseženega v luči sedanjih svetovnih političnih razmer. Smisel zmage, h kateri smo jugoslovanski narodi dali pomemben delež ne le za uničenje fašističnih sil, ki so hotele zaslužiti ves svet in uveljaviti družbene odnose na rasističnih in drugih nesprejemljivih načelih zaslužnjevanja, temveč tudi v boju za demokratizacijo mednarodnih odnosov nasploh, česar smo danes deležni vsi narodi, ne samo zmagovalci, temveč tudi veliki poraženci svetovne vojne. Kljub sedanji politični stvarnosti pa seveda ne moremo pozabiti temeljnih razsežnosti velike zmage leta 1945.

Najprej tega, da smo v zgodovinskem obdobju 1941—1945

narodi in narodnosti Jugoslavije pod idejnim vodstvom Komunistične partije in ob udeležbi drugih naprednih organiziranih sil dali ogromen prispevek, ki je terjalo od nas tudi skoraj največ žrtev za to zmago, za našo osvoboditev in za osvoboditev drugih zaslužjenih narodov, tudi samih Nemcev. Moramo namreč vedeti, da so se jugoslovanski partizani tolkli za najnaprednejše in najbolj humane ideje mednarodne skupnosti. Kljub temu, da so se partizani ob podpori vsega ljudstva vsa štiri leta borili sami, so se tolkli na strani tistih, ki so se organizirali v protihitlerjevski koaliciji. Tako smo izpolnili tudi svoje internacionalistične obveznosti.

Treba je tudi ugotoviti, da naš prispevek k skupnemu boju in

zmagi ni bil nikoli ustrezno plačan. Niso bile do konca odstranjene vse posledice vojne vihrine in uničevanja sovražnika in okupatorja, nismo uspeli združiti vseh ozemelj, do katerih smo kot zmagovalci imeli zgodovinsko pravico.

Res pa je, da smo si z zmago ustvarili možnosti za razvoj demokratičnih socialističnih odnosov, kljub temu, da so nekatere vodilne svetovne sile neposredno ali vsaka po tihu podpirale našo domačo protirevolucijo. Ko smo zmagovito končali boj s sovražnikom in dosegli svoje mednarodno priznanje, smo postali tudi pomemben dejavnik in oblikovalec novih mednarodnih odnosov. Vse to je v veliki meri tudi podvig Josipa Broza Tita, stratega revolucije in voditelja obojanežnega boja ter snovalca naše

nove državnosti. Naše geslo je bilo in ostaja ustvarjanje takšnih odnosov, ki bodo onemogočali vojne spopade in vodili k dejanski enakopravnosti v mednarodnih odnosih.

Titova socialistična Jugoslavija, rojena v težkih bitkah in nenehnih bojih, ki je okrepila bratstvo in enotnost narodov in narodnosti, je bila seveda predrd oreh za vse tiste sile, ki so v prvih povojnih letih skušale zmanjšati ali izničiti dejanske dosežke v novi združeni domovini, socialistični Jugoslaviji. Tako nas ni uničil niti naš spopad s Stalinom in informburojem, v katerem je šlo za osnovno kratenje vsega, kar smo si izborili v obojanežnem boju in gradnji ljudske oblasti pod vodstvom komunistične partije.

Parada ob dnevu zmage leta 1975 v Beogradu

Velik
prispevek
NOB k zmagi
nad
fašizmom

Svobodoljubne težje naših narodov in narodnosti, ki jih je spodbudila komunistična partija Jugoslavije, so pripeljale do izstopa iz trojnega pakta in do nemškega napada na Jugoslavijo (6. aprila 1941). To je v mnogočem vplivalo na uresničevanje strateških ciljev fašistične Nemčije in tudi zahtevalo preložitve načrta Barbarosa (napada na Sovjetsko zvezo) za več kot mesec dni.

Med drugo svetovno vojno je bilo na našem bojišču za 30 do 55 fašističnih divizij sovražnikovih vojakov. Ves čas bojevanja je bil sovražnik v številni in tehnični premoči, šele v sklepnih operacijah se je številčno razmerje vojaških sil izenačilo.

Sovražnik pa je imel v boju večje izgube kot enote narodnoosvobodilne vojske, skupaj 447.000 padlih in več kot 500.000 ranjenih, kar pomeni, da je izgubil več kot 20 odstotkov sil, ki so bile na našem ozemlju.

Skupni prispevek NOB je zlasti v dejstvu, da smo dokazali možnosti uspešnega boja relativno majhne in nerazvite države proti razviti in močni tuji državi. Ta naša izkušnja je pomemben prispevek v zgodovinskem procesu prebujanja narodov, ki je dobil največje svetovne razsežnosti v protikolonialni revoluciji po 2. svetovni vojni. Teško je v novejši zgodovini najti primer, da bi vodeča družbena sila začela vojno in si postavila takšne korenite politične in vojaške cilje, ne da bi imela za to na voljo kakršnokoli organizirano vojaško silo.

(Iz govora Branka Mamule na znanstvenem srečanju Zaključne operacije za osvoboditev države)

Tako v teh najbolj kritičnih letih kot tudi kasneje, ko smo gradili politični sistem socialističnega samoupravljanja, ko smo spodbujali gibanje neuvrščene, smo bili vedno prepričani, da moramo braniti svojo zmago in svojo neodvisnost, ne glede na vse politične grožnje in celo rožljanje z orožjem.

Danes ni sporno, da se krepijo sile, ki se v svetu borijo za enake cilje, kot smo si jih mi že priborili. Res je tudi, da je zgodovina teh 40 let preveč pod vplivom blokvske delitve sveta in spopadov, ki nastajajo iz boja za svetovno prevlado in tudi vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel. Vemo tudi, da lahko le še zavzetje prizadevanje za enakopravne mednarodne politične in ekonomske odnose, za mir in ukinitvev oboroževalne tekme zmanjša možnosti za uspeh katere koli blokvske politike in nevarnost novega svetovnega spopada.

Danes nam je torej povsem jasno, kaj pomeni majska zmaga leta 1945. Vemo, da je ta zmaga vgrajena v vse celice naše socialistične samoupravne družbe in da predstavlja tudi enega od temeljev svetovnega napredka v povojnem obdobju. To vemo vsi Jugoslavlani, ne glede na svojo narodnostno pripadnost, in to zmago bomo proslavili dostojno, z delom, z dograjevanjem političnega sistema, katerega središče je delovni človek.

7 DNI V SINDIKATIH

Nevarna razmišljanja

Analize lanskih rezultatov gospodarjenja in gospodarjenja v prvih treh mesecih letos so potegnile na plan za cilje, ki smo si jih zastavili, zelo nevarna razmišljanja. V prene-katerih okoljih namreč mislijo, da se proti visoki inflaciji ne splača boriti, ali pa, da se ne da nič narediti zoper njo. V skrajnost pa so šli ponekod, kjer so prepričani, da je moč ob visoki inflaciji, če se ji pametno prilagodijo, celo dobro živeti brez pravega truda. Kako škodljiva bi bila takšna razmišljanja za stabilizacijska prizadevanja, če bi se razširila bolj, kakor so se, najbrže ni treba posebej poudarjati. Nepsredni ukrepi ob takem prepričanju so denimo zmanjševanje proizvodnje, če tržne razmere ne dopuščajo prodaje vsakega izdelka za kakršnokoli (visoko) ceno. Zniževanje obsega proizvodnje in storilnosti (kar krni dohodek in osebne dohodke) naj bi nadomestili z dvigovanjem cen izdelkov, ki na trgu še gredo v denar. Takšna rešitev je seveda najlažja, saj ni lažjega kot malo delati in visoko zaračunati.

Da pa je tudi v sedanjih gospodarskih razmerah izrazito kratkoročna in kratkovidna, tega njeni zagovorniki, očito zaradi svoje kratkovidnosti — ne opazijo. Vsi ti, ki tako ravna, in tisti, ki so se vdali v usodo nemočnega, pospešeno drsijo po poti, ki delovno organizacijo vodi na rob donosnosti ali celo čezenj. Mar menijo, da bodo še vedno deležni nekdanje splošne podpore izgubarjem in slabim gospodarjem?

Ponekod »prisegajo« na potrebnost nekaterih sistemskih sprememb, ki naj bi olajšale življenje pod težo visoke inflacije — seveda tistim, ki jim je gospodarjenje na kakovostnih osnovah tuje.

Dolgeleto prizadevanja sindikatov in drugih družbenih dejavnikov, da bi temeljite in vsebinsko bogate razprave in analize o rezultatih gospodarjenja ter akcije za takojšnjo pripravo ukrepov, ki naj izboljšajo šibke točke v gospodarjenju, torej še niso prinesla »polne rodnosti«. Precej plodov je še črvtih, občina jih prepušča, da se bo pri nas še vedno (menda kar v nedogled) dalo dobro živeti z malo dela in s slabim delom. Žal je temu kriv tudi sam gospodarski sistem, ki je še vedno (a vse manj) naravnano tako, da slabi gospodarji v njem najdejo dovolj potuše za nadaljevanje slabega dela.

Jasno je, da je v naših družbenoekonomskih razmerah takšnemu stanju lahko kos le združena ekonomska (sistem-ska) in politična akcija. V neurejenih ekonomskih in tržnih odnosih je kajpak težko reči povsem natanko, kdo lahko upravičeno dviga cene in kdo ne oziroma do kakšne višine. Tega politična akcija tudi ne more zagotoviti. Je pa akcija za stvarno razčlenitev rezultatov gospodarjenja (kljub dosedanji delni neuspešnosti) in vzrokov zanje (zlasti realno ocenjevanje notranjih vzrokov) lahko jamstvo, da bo nevarnega razmišljanja, ki smo ga omenili, čedalje manj.

Boris Rugelj

Predsedstvo RS ZSS o osnutkih dolgoročnih načrtov razvoja Slovenije in Jugoslavije in o svobodni menjavi dela

Prava pot so smeli in stvarno postavljeni cilji

S stališči, ki smo jih sprejeli, moramo »oborožiti« občinske sindikalne svete, da bodo imeli dovolj »municije« za javno razpravo o dolgoročnih načrtih družbenoekonomskega razvoja republike in države do leta 2000, in da bo potem razprava v skupščini res delegatska iz baze, iz združenega dela, ne pa debata občin. Tako je predsedstvo republiškega sveta ZSS strnilo razpravo o osnutku dolgoročnega plana razvoja republike do leta 2000 na seji minuli ponedeljek, na kateri se je hkrati dotaknilo tudi dolgoročnega razvojnega načrta Jugoslavije.

Kako je predsedstvo ocenilo osnutka dolgoročnega razvoja? Po dosedanjih obravnavah (ne samo na sindikatih), ki smo jim lahko sledili, je jasno, da bosta tako republiški kot zvezni osnutek načrta dolgoročnega razvoja deležna marsikatero spremembo — čeprav so zlasti za republiški plan na predsedstvu dejali, da je dobra podlaga za nadaljnjo razpravo. Načrtovalcem je manjkalo predvsem pogum, da bi smejeje zastavili razvojne cilje, saj bi letaki uspešneje spodbudili delavce in občane za trud, ki je potreben za kakovostne premike v gospodarjenju. Hkrati osnutek ne razčlenjuje podrobneje, kako bi izpolnili ključno nalogo, ozdravili gospodarstvo in postavili temelje za višjo kakovost življenja (in dela). Za doseg tega cilja bi namreč morali združiti sredstva in sistemske rešitve za preusmeritev gospodarstva in za podporo tistim dejavnostim, ki so realne nosilke razvoja. Delavci bi morali v precej večji meri sa-

moupravno odločati o pogojih in rezultatih gospodarjenja in tudi ta cilj (ali pogoj za doseg končnega cilja) v planu nima prave »materialne« osnove.

Bistvo pripomb je v vprašanju, ki ga je zastavil Jože Sintič, češ, ali načrt resnično zagotavlja vse mehanizme in ukrepe, ki so po-

trebni, da bi dosegli cilje. Sintič dvomi, da bi plan, takšen, kakor je, omogočil doseganje vseh ciljev, saj vrste pomembnih vprašanj — poleg teh, ki smo jih našli, osnutka plana ne načenjata dovolj temeljito. Na primer: vprašanje izgubarjev in velikih porabnikov družbenih sredstev za ekstenzivne naložbe; vpraša-

nje humanizacije dela je obravnavano mimogrede. Kako bomo poskrbeli za tehnološki razvoj?

Predsedstvo se je tudi odločno uprlo predvidenemu postopnemu obremenjevanju osebnih dohodkov za zadovoljevanje skupne in splošne porabe. V razpravi smo slišali tudi očitke

osnutku zveznega načrta, da vzbujajo vtis, kakor da želijo zvezni planerji (res le oni? op. p.) tako imenovane republiške »av-tarkije« zamenjati s federaliziranim posameznih ključnih odločitve. O tem je treba takoj izreči mnenje! Težko je na kratko povzeti vse predloge iz razprave na predsedstvu, ki bodo tvorili stališče predsedstva do osnutkov načrtov dolgoročnega razvoja. Vsekakor se bomo k po-

Na minuli seji predsedstva RS ZSS sta bili dve osrednji točki dnevnega reda, o katerih obširneje poročamo: nezadovoljivo stanje pri uresničevanju sistema svobodne menjave dela, o čemer je na podlagi skupščinskega gradiva in dosedanjih razprav uvodoma govoril Miro Gošnik, in priprava za sprejem dolgoročnega načrta razvoja SR Slovenije (in Jugoslavije), o čemer sta obširno govorila Francka Herga in tudi Marjan Orožen, ki je vodil sejo.

Stališča, ki so se izoblikovala po razpravi, bodo podlaga za delovanje osnovnih in občinskih sindikalnih organizacij, ki naj bi dosegle, da bi o njih dejansko razpravljali v vsem delegatskem sistemu.

sameznim vprašanjem kasneje se vračali. Za konec ponovimo začetno misel predsedstva — da bodo le smelo in stvarno postavljeni cilji dolgoročnega razvoja, katerih izpolnjevanje bo omogočilo izboljšanje kakovosti življenja in dela, prava spodbuda za bistvene spremembe v kakovosti gospodarjenja in preusmeritev gospodarstva, za hitrejšo združevanje dela in sredstev ter za izdelavo skupne razvojne politike na podlagi delitve dela v okvirih enotnega gospodarskega poročja.

Načrtovanje razvoja je osnova svobodne menjave dela v družbenih dejavnostih

Dosedanja razprava o uveljavljanju svobodne menjave dela je najboljši odgovor tistim, ki se zavzemajo za njeno revizijo, so poudarili na seji predsedstva RS ZSS. Nedvoumno se je izkazalo, da delavci vidijo v nadaljnjem dograjevanju svobodne menjave dela v družbenih dejavnostih edino možnost družbenega usmerjanja teh dejavnosti in zagotavljanja možnosti za uveljavljanje ustavnega položaja — tako uporabnikov kot izvajalcev. Priznati je treba, da so v času razprave o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih potekale tudi druge razprave, ki so vsaj posredno zadevale tudi to problematiko, vendar pa ne moremo mimo dejstva, da so o njej razpravljali le v treh odborih sindikatov dejavnosti in v dobri tretjini občinskih sindikalnih svetov.

V ugotovitvah in predlogih za nadaljnje uveljavljanje odnosov svobodne menjave dela, ki so jih oblikovali na seji predsedstva RS ZSS in posredovali predsedstvu republiške konference SZDL, je bilo osrednje vprašanje načrtovanje razvoja družbenih dejav-

nosti, ki še ni celovito zajeto v procesih planiranja pri njihovih temeljnih nosilcih. Sindikati mislijo, da je to vprašanje eno izmed bistvenih, saj oprdeljuje, v kolikšni meri delavci v združenem delu gospodarijo s celotnim ustvarjenim dohodkom, koliko pa so jim ta sredstva odtujena. Planske listine interesnih skupnosti bi morali kakovostno dograditi tako, da bosta iz njih jasno razvidna vsebina in kakovost dela, programi pa morajo biti gmotno ovrednoteni. Razprava je pokazala, da smo v družbenih dejavnostih premalo

uveljavljali ekonomske zakonitosti, predvsem pa je treba upoštevati soodvisnost razvoja družbenih dejavnosti od ustvarjenega dohodka v materialni proizvodnji in nasprotno.

Dohodek družbenih dejavnosti se oblikuje na osnovi dogovorjenih standardov in normativov. Te pa je treba dograditi tako, da bodo omogočali tudi oblikovanje diferenciranih povračil na podlagi ocene o kakovosti opravljenega dela. Sedanje razprave niso mogle mimo trenutnega družbenoekonomskega

položaja izvajalcev in ugotovitev, da je omejevanje dohodka družbenih dejavnosti ob nezmanjšanih programih ali celo širitvi pripomoglo k poslabšanemu položaju teh delavcev. V sindikatih zato menijo, da je treba s srednjeročnimi programi interesnih skupnosti postopno izenačiti družbenoekonomski položaj uporabnikov in izvajalcev. To pa ne pomeni le približno enakega plačila za približno enako delo, marveč ustvarjanje enakih možnosti za pridobivanje dohodka in njegovo delitev. Delavci v družbenih dejavnostih bi morali imeti zagotovljen celovit dohodek, saj je njegova delitev na sredstva za osebne dohodke, materialne stroške in amortizacijo njihova samoupravna pravica.

Seveda bi ob tem morali izvajalci prevzeti večjo odgovornost za gospodarno izvajanje dejavnosti. Prvine za oblikovanje cene storitev bi morali oblikovati tako, da bodo spodbujali predvsem kakovost. Sindikati pa se tudi zavzemajo, da bi izdelali merila za ugotavljanje prispevka družbenih dejavnosti k skupnemu dohodku.

V posebni točki dnevnega reda so člani sindikalnega predsedstva soglašali s spremembo 13. člena Družbenega dogovora, ki določa lestvico lastne udeležbe za pridobitev družbenih stanovanj. Marija Pukl je uvodoma povedala, da so sindikati na podlagi pobud iz združenega dela že pred več kot letom zahtevali spremembo te lestvice, a je predlog zanjo šele zdaj pri podpisnikih. Sprememba bo tako uveljavljena že v bližnji prihodnosti, ne glede na to, da že za jeseni pripravljajo spremembo celotnega zakona o stanovanjskem gospodarstvu. Člani predsedstva so kritizirali počasnost družbe pri reagiranju na te zahteve. Slišali smo tudi, da zakon sploh še ni v celoti uveljavljen, saj v nekaterih ozidih delavcem sploh ni treba plačati lastne udeležbe za družbeno stanovanje.

V zbirki KNJIŽNICA SINDIKATI je izšla knjiga št. 74

ZAMISEL IN DELOVANJE ZBOROV ZDRUŽENEGA DELA

Gradivo je uredil dr. Ciril Ribičič

Pisci v tem zborniku na različnem način obravnavajo zbere združenega dela, deloma različno ocenjujejo njihovo uspešnost, zlasti pa se razlikujejo pri iskanju in razvrstitvi globljih vzrokov za premalo uspešno uveljavljanje ustavne zamisli zborov združenega dela. Avtorji povezujejo teorijo in prakso. V vsakem prispevku je govor o značilnosti ustavne ureditve, vendar je bistvena pozornost namenjena praksi. Natančneje so razčlenjeni vzroki za slabosti, nakazane pa so tudi glavne smeri za nadaljnje delovanje.

Cena 790 dinarjev

Naročila sprejema Delavska enotnost, Celovška 43, Ljubljana, kupite pa jo lahko tudi v prodajalnah Delavske enotnosti na Celovski c. 43 in Tavčarjevi ulici 5 v Ljubljani.

7 DNI V SINDIKATIH

Slovesnost med rojaki v Švici ob prazniku dela

Srebrni znak Metodu Fikfaku

Počastili tudi spomin na tovariša Tita
ob 5. obletnici njegove smrti

Vsakoletni že štirinajsti slovenski planinski ples, ki ga prireja Slovensko društvo Triglav iz Züricha, so slovenski rojaki, ki delajo v Švici, minulo soboto izrabili tudi za praznovanje 1. maja, praznika dela. Ob tej priložnosti so uvodoma počastili spomin na predsednika Tita ob 5. obletnici njegove smrti. Slavnostni govornik je bil Albin Vengust, predsednik skupščine občine Ljubljana Center, ki je skupaj z občinskim svetom Zveze sindikatov pokroviteljica slovenskega planinskega društva Triglav.

Tokrat je bilo v uvodnem delu prireditve še posebej slovesno. Vinko Eršte, predsednik sindikatov v občini Ljubljana Center, je podelil Metodu Fikfaku srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije.

»Glede na dejavnosti, ki jih prirejajo v društvu Triglav in na dejavnost prizadevnih posameznikov je predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Ljubljana Center sklenilo, da med dobitnike srebrnega znaka Zveze sindikatov Slovenije uvrsti tudi Metoda Fikfaka, dolgoletnega prizadevnega predsednika in sedanjega člana upravnega odbora tega društva,« je med drugim v obrazložitvi povedal Vinko Eršte. Vsekakor lepa gesta iz Ljubljane, saj je to eden redkih primerov, da je srebrni znak Zveze sindikatov prejel naš delavec na začasnem delu v tujini.

Metod Fikfak, ki ima resnično precej zaslug za razvoj društva Triglav v Zürichu in posredno tudi drugih slovenskih društev v Švici, je ta dogodek takole komentiral:

»Prijetno sem presenečen nad velikim moralnim priznanjem. To je hkrati priznanje vsem marljivim delavcem v našem društvu, ki smo skupaj v relativno težavnih razmerah tu v Zürichu razvili našo dejavnost do takšne stopnje.«

Zdaj pa že dobrega pol leta vodi društvo Dušan Beg. Bil je ponosen na tokratno prireditev zaradi navidez nepomembne podrobnosti. Dvorana v Seebachu, predmestju Züricha, je bila ob

Usklajevanje organiziranosti sindikatov dejavnosti

Petnajst sindikatov v vsaki republiki

Že dalj časa so znane razlike v organiziranosti sindikatov dejavnosti: na Hrvaškem posebni sindikati tvorijo zvezo sindikatov, v Sloveniji se sindikati oblikujejo znotraj zveze sindikatov kot posebne oblike organiziranosti, v BiH in na Kosovu pa posebnih sindikatov pravzaprav sploh ne poznajo.

Zato je bil na zadnjem kongresu ZS Jugoslavije sprejet sklep, da je treba do kongresa, ki bo prihodnje leto, uskladiti organiziranost in način delovanja sindikatov dejavnosti, da bi tako povečali učinkovitost sindikalne organizacije.

Po dalj časa trajajočih bolj ali manj internih razpravah je nastal »Predlog za usklajevanje organiziranosti in delovanja sindika-

S takšnim dogovorom dobivamo rešitev, ki je še najbližja organiziranosti, kakršno imamo v Sloveniji že od leta 1978. Organiziranost bodo morali najbolj spremeniti na Hrvaškem, kjer so imeli sindikati več obeležij samostojne organizacije, in v BiH, kjer sindikati praktično sploh niso imeli. Predlogi za usklajevanje organiziranosti sicer dopuščajo možnost, da funkcijo republiškega odbora opravlja koordinacijski odbor sindikatov v sozdu ali konferenca v DO, vendar le pod pogojem, da so vanj povezane vse osnovne organizacije iz panog oziroma dejavnosti, za katere se oblikuje sindikat. Kljub veliki integriranosti združenega dela na primer v BiH ni verjetno, da bi v velikih sistemih v tej republiki bili prav vsi sozdi in DO iz vse republike.

Glede načina delovanja (mogoče je tu še največ praznega prostora), pa »Podlage« ponujajo uresničevanje programa dela odbora, sprejemanje stališč in pa kot najpomembnejše, koordiniranje in usmerjanje aktivnosti s strani višjih organov na nižje vse do osnovnih organizacij. Torej tudi tu in glede na sedanje opredeljene in statut ZS Slovenije nobenih pomembnih novosti.

Gradivo na 15 straneh seveda ne daje odgovorov na številna vprašanja dela sindikatov dejavnosti. To bo možno zapisati v druge programske in statutarne listine. Verjetno pa je marsikaj že kar dobro zapisano, le delo poteka preveč izven teh papirnatih kolešnic. Mogoče se motimo, pa vendar moramo podvomiti o tem, da

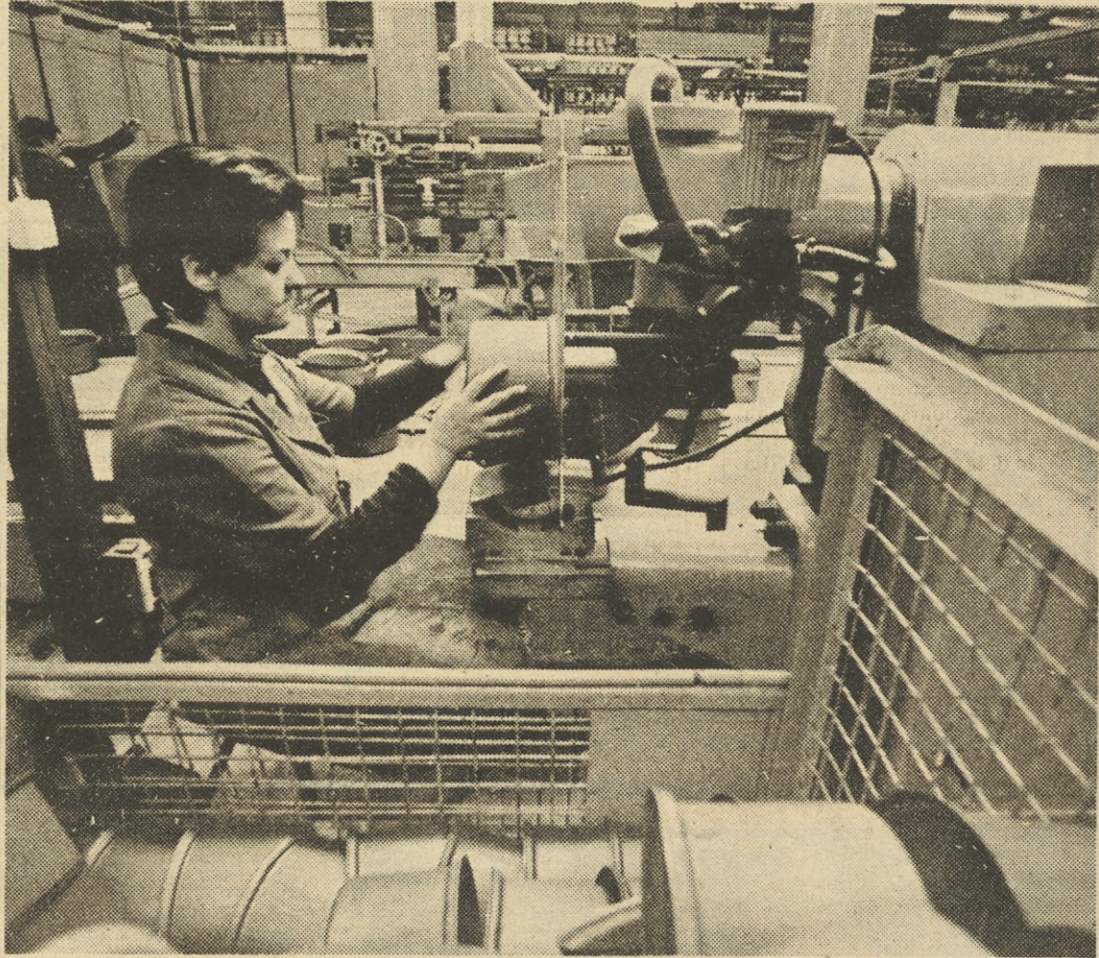
napovedani uri za začetek polna. »Vedno po svoje trepetamo, ali bodo ljudje prišli. No, to pot se nam ni bilo treba bati,« je Dušan Beg povedal v nevezanem pogovoru. Ponosen je, da se je, odkar je predsednik društva Triglav, število članov povečalo za 60 in jih danes šteje že nad 200. V upravnem odboru je mnogo novih obrazov, preprostih delavcev, voljnih poprijeti za vsako delo. Lepa zagotovitev, da bodo Slovenci še krepili vezi med sabo in z domovino.

Na kratko se še povrnimo k prireditvi.

V kulturnem sporedu so tokrat nastopili folkloristi delavske prosvetnega društva Svoboda iz Primskovega pri Kranju pod vodstvom prizadevne Anite Kovčič. Še pred tem nastopom so bili v Baslu, kjer so predvsem tamkajšnji mladini prikazali lepote slovenskih ljudskih plesov. Mnogo zaslug za gostovanje folklorne skupine ima tudi Janko Logar, ki že sedemnajst let dela v Baslu, doma pa je iz Kranja.

A ker smo bili tudi na slovenskem planinskem plesu, povejmo še, da je zanj uspešno skrbel ansambel »Slavček«, sestavljen iz Dolenjcev in Belokranjcev, spored pa je povezoval Lojze Ambrož iz Grosupljega.

Milan Živković

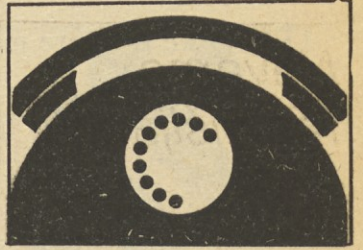
to». Predlog listine, ki ga je na seji, v sredo 8. maja, sprejelo tudi Predsedstvo sveta ZSJ, ponuja enotno organiziranost sindikatov na republiški oziroma pokrajinski ravni in tudi v občinah, mestih in regijah. Temeljna je opredelitev, naj se sindikati oblikujejo znotraj zveze sindikatov kot oblike delovanja zaradi popolnejšega uveljavljanja vloge sindikalne organizacije. Ob tem pa so zapisane tudi težiščne naloge sindikatov, na primer načrtovanje, združevanje dela in sredstev, dohodek in njegovo razporejanje ter delitev OD, samoupravna organiziranost, delovne razmere, kar so seveda tudi njihove prednostne naloge. Sindikati dejavnosti ne bodo samostojne organizacije in ne bodo imeli pristojnosti samostojnega nastopanja v skupščinah in političnih ustanovah. V obrazložitvi listine je zapisano, da se tako trdneje povežeta aktivnost sindikatov in zveze sindikatov, kar onemogoča delitev delavskega razreda glede na pripadnost dejavnosti in tudi delitev na skupne naloge zveze sindikatov in posebne naloge sindikatov dejavnosti.

Ponujen je tudi predlog, da bi imeli na zvezni ravni in tudi enotno v republikah in pokrajinah 15 sindikatov, torej tri manj kot jih imamo sedaj v Sloveniji. Tako bi se sindikat delavcev v kulturi združil s sindikatom delavcev vzgoje in izobraževanja, sindikat finančnih delavcev s sindikatom uprave in sindikat delavcev obrti s sindikatom komunalnih delavcev. Tudi v občinah naj bi se oblikovali občinski odbori (če je več osnovnih organizacij), podobno v mestih, ki so posebne družbenopolitične skupnosti in tudi v regijah, če ni pogojev za oblikovanje občinskih odborov.

V gradivu je zapisano, da se bo s takšno bolj čvrsto organiziranostjo sindikatov okrepila vertikalna povezanost osnovnih organizacij. V tej smeri je razvit tudi način oblikovanja organov, člani republiškega odbora volijo občinski odbori sindikatov, le-te pa osnovne organizacije, ki se povezujejo v posamezni sindikat. To pomeni, da bi naj tudi člani organov sindikata omogočili čvrsto notranjo povezanost znotraj posameznih sindikatov.

bodo le »Podlage« same poenotile delovanje, ob tem, ko podobni dokumenti ne uspejajo napraviti red na drugih bistveno bolj pomembnih področjih v naši družbi. Lažje pa je zapisati, da upamo, da se motimo in verjamemo, da bo sprejetje tega dogovora o premoščanju različnih pristopov k sindikalni organiziranosti tudi omogočilo večjo enotnost delavskega razreda Jugoslavije.

F. K.

KLIČEMO

Ljubljana 310-033
Na zvezi je Karel Lipič, sekretar ROS delavcev gozdarstva in lesarstva Slovenije

»Cene, to je vprašanje, ki nam zdaj v dejavnosti in sindikatom še posebej daje največ dela,« je Karel Lipič povedal na začetku »zveze« in ji dal s tem osnovni ton.

»Aprila je zasedala skupščina Splošnega združenja naše dejavnosti in moja razprava na njej se je vrtela okoli te presneto vroče kaše.«

Kdo jo je pravzaprav zakuhal?

»Neposredno pismo iz Lik Savinja Celje. Naslovili so ga na izvršni svet celjske občine pa na republiškega, na predsednika slovenskih sindikatov, predsednika gospodarske zbornice... Zaskrbljeni so zaradi velike rasti cen domačih surovin in re-produkcijskih materialov.«

Spet lepila, okovja, tekstil?

»Kajpada. Primerjali so cene letošnjega marca s tistimi ob koncu lanskega leta. V povprečju so se dvignile za 112 odstotkov, posamezni pomembni materiali pa so dražji tudi za 200 in celo 300 odstotkov. Podobno rastejo drugi stroški.«

Kar kajpak ne pesti le delavcev v Lik Savinja...

»Res, v tem primežu je vsa lesna industrija. Lani je imela za 800 milijonov dinarjev izgub, od tega 450 milijonov proizvodnja pohištva. Izgubo ima torej izvozna proizvodnja in tečaj dinarja skupaj z izvoznimi stimulacijami takšni rasti vhodnih cen še zdaleč ni kos.«

V pismu prosijo za ukrepe družbenih dejavnikov. Kakšne?

»Vsi skupaj nismo znali urediti nekaterih nalog. Pustili smo navijanje cen brez nadzora. Lesni industriji očitajo dvakratno, trikratno podražitev hlodovine. V resnici so se te cene dvignile za 60 odstotkov in s tem komajda polovično pokrile razliko med uradno priznana ceno in tisto, ki jo priznava tržišče.«

In vloga sindikata?

»V našem republiškem odboru se trudimo za združevanje dela in sredstev, za dohodkovne odnose namesto cenovnih, za rast proizvodnje na kakovostnih dejavnostih. Cene bi morali krojiti samoupravni sporazumi na temelju usklajenih programov dejavnosti. Politiko cen pa bi morali seveda pojasniti delavcem in jim omogočiti resničen vpliv nanjo.«

Še nekaj o posledicah teh zagat?

»Spremljamo rezultate prvega trimesečja in vidimo, da se v lesni industriji kopičijo zaloge. Prebili se bodo lahko res le kakovostni proizvajalci, izvozno usmerjeni seveda. Brez sodobne, kakovostne proizvodnje in smotrne gospodarjenja, pravnega sodelovanja v reprocelotah na trgu ne bo šlo več. Še sploh na tujem ne, ki je sila zahteven in nikakor ne bo pogoltnil večjih cen brez pravnih osnov.«

Ciril Brajer

Komisija za proizvodna tekmovanja pri Republiškem odboru sindikata delavcev gradbeništva SR Slovenije razpisuje PROIZVODNO TEKMOVANJE DELAVCEV GRADBENIŠTVA SLOVENIJE.

Tekmovali bodo:
zidarji
tesarji
odrarji
železokrivci
žerjavisti

Tekmovanja v SLO ne bo zaradi sorodnih disciplin v okviru rekreativnega srečanja gradbenikov.

Organizator je Zvezni center za izobraževanje gradbenih inštruktorjev, Ljubljana Kardeljeva ploščad 27, v sodelovanju s Srednjo gradbeno šolo Ivana Kavčiča, Kardeljeva ploščad 2, Ljubljana.

Prijave pošljite na naslov Zveznega centra najkasneje do 13. maja 85.

KOMISIJA ZA PROIZVODNA TEKMOVANJA

V ZALOŽBI DELAVSKA ENOTNOST

BELEŽKE O NAŠI DRUŽBENI KRITIKI

avtorja Edvarda Kardelja
Izide maja v zbirki Aktualna tema

Cena 390 dinarjev

KAKO GOSPODARIMO

Krožkarji v Dekorativni

Že nepogrešljivi del proizvodnje

Maja lani so v Dekorativni ustanovili prve tri krožke za izboljšanje proizvodnje (KIP), in sicer v tkalnici plišev, ploski tkalnici in pletilnici.

Vodja krožka »Tekstilci« — sestavlja ga 8 delavcev iz tkalnice plišev — je Avgust Kočar, tekstilni tehnik in mojster v tkalnici. Ker so s svojim delom, po zadatku pospeševalca krožkovne dejavnosti v tovarni, pomočnika obratovodje Toneta Tomca ti prišli najdlje, smo se z njimi pomenili o problemih, ki jih rešujejo, in sprejetih rešitvah.

»Na prvem sestanku,« pravi Kočar, »smo se najprej seznanili z načinom dela. Takrat smo se zbrali vsi vodje krožkov in se z vodstvom dogovorili za koordinacijski odbor. O vsem smo, na zborih delovnih ljudi in prek delavskih svetov, obvestili delavce.

Naš drugi sestanek je že potekal v delovnem razpoloženju, kajti iskati smo začeli probleme in jih našli 48, nato pa smo jih zapisali na poseben »zidni list«, da so bili vsem na očeh. Naslednjič smo glasovali o problemih, ki naj bi jih reševali. Problem čiščenja na primer je dobil 7 glasov, čiščenja strojev v tkalnici plišev. Zakaj smo se odločili zanj? Predvsem zato, ker bi s tem izboljšali kakovost blaga v tkalnici (prah in madeži), zmanjšali nevarnost požara in olajšali delo tkalkam.

Obravnavali smo štiri možne rešitve, od katerih smo se naposled odločili za najprimernejšo: za glavno odpraševalno napravo. V dogovoru z razvojno službo smo se obrnili na IMP, tozdr Projektiivno biro, naj pripravi investicijsko oceno.

Ponudba obsega glavno postajo z ventilatorjem, filtre, glušnike, cevni razvod do tkalk z gibljivimi priključki in požarno zaščito ter električno napeljavo. V krožku smo se končno dogovorili, da projekt vključimo v predlagani načrt naložb za leto 1986.

Ker je bil to doslej očitno njihov največji problem za reševanje, je Avgust o njem povedal največ. Na podlagi izkušnje, ki si jih je s kolegi pridobil na seminarni o krožkih v Radovljici (pripravlja jih Zavod za produktivnost dela), je lahko spodbudil reševanje še nekaj manjših, a zato nič manj pomembnih problemov: vijakov na osnovnih valjih, križev v osnovah (s tem so se skrajšale delovne razdalje oziroma zmanjšali odpadki, kupili so tudi škarje za striženje ničalnic, da bi vsaka tkalka imela svoje; namestili vtičnice na tkalske stroje, s čimer so delavkam približali kable in hkrati zmanjšali nevarnost poškodb med obratovanjem.

Tone Tomc kot pospeševalec nam je povedal, da krožek navadno potrebuje leto do leto in pol, preden zares začne delati. Tekstilcem se je vsekakor posrečilo prej. Sadove njihovih prizadevanj si je mogoče ogledati v neposredni proizvodnji, čeravno

so finančne koristi bolj težko merljive. Drugače je seveda s počutjem delavcev in z njihovimi odnosi, je menila Marija Murn, predelavka, ki tudi dela v krožku. Najbolje merilo in hkrati priznanje pa je po njenem mnenju dober skupni uspeh delovne skupnosti. Nanj lahko, na primer, poleg dobrega počutja in tovarništva pomembno vpliva rešitev navidezno tako banalnega problema, kot je neustrezna razsvetljava! Trenutno pa se, tako v krožku Tekstilcev kot vsaj deloma, pri sosedih, pri Dekorativcih, ukvarjajo še z veliko težjim problemom, to je organizacijo dela. V tkalnici je zaposlenih premalo ljudi, menjave strojev po programih (ko zamenjajo vrsto izdelka) so silno zamudne, saj trajajo od 8 do 16 ur. Medtem proizvodnja zastane. Zdaj razmišljajo o posebni remontni skupini v dveh izmenah, ki bi to delo lahko specializirano opravljala bolj strokovno in hitreje. (To še ni dokončna rešitev, ven-

dar bo predvidoma vključevala vse od čiščenja, mazanja, do navodil.)

Kako je v Dekorativni z odnosom vodstva do krožkov? Zanje je, kot pravijo, doslej še največ razumevanja pokazal direktor tozdr Albert Šoba, ki je zaradi bolezni, žal, odsoten že več kot leto dni. Njega zelo pogrešajo, imajo pa podporo družbenopolitičnih organizacij, predvsem aktivna ZK.

In nagrajevanje najbolj prizadevnih? Za to je poskrbljeno. Ne gre sicer za posebna plačila, saj so zaenkrat — z izjemo odpraševalnega sistema — še manjše izboljšave. A najboljši krožek bo za nagrado gotovo šel na skrbno izbrano ekskurzijo. Ko pa bo v tovarni stal že opisani sesalnoodpraševalni sistem — v predračunski vrednosti 20 milijonov dinarjev — bodo avtorji projekta bržda izdatneje nagrajeni. Saj si to tudi zaslužijo.

Igor Žužek

Izredno težak položaj slovenskega gradbeništva

Povečali OD, ne da bi vedeli, od kod denar

Najkrajše rečeno: slovensko gradbeništvo (verjetno pa tudi jugoslovansko) je zašlo v izredno težak položaj, iz katerega praktično ne vidi izhoda. Gradbeniška dejavnost upada že od leta 1980 (skladno z zmanjševanjem naložb) in računajo, da je danes že za kakih 40 odstotkov manjša.

Temu primerno se kajpak gibljejo vsi drugi kazalci gospodarjenja, pri katerih gradbeniki beležijo stalno (realno) upadanje. Samo lani se je akumulativnost v tej panogi znižala za 9 odstotkov (v gospodarstvu se je dvignila za 18 odstotkov), reproduktivna sposobnost pa za 20 odstotkov (gospodarstvo je beležilo 8-odstotno povečanje). Izgube v gradbeništvo so se lani povečale za 149 odstotkov, medtem ko so bile v ostalem gospodarstvu manjše za 28 odstotkov. Podobna slika je pri osebnih dohodkih, katerih delež v dohodku se stalno zmanjšuje in je že na

kritični meji. Kako kritičen je položaj, bo mogoče razbrati tudi iz podatka, da so v mnogih gradbenih organizacijah v letošnjih prvih dveh mesecih občutno povečali osebne dohodke, ne da bi vedeli, kje bodo dobili dohodek za njihovo kritje. Kot je bilo moč razumeti sklicatelje novinarske konference (RO sindikata gradbenih delavcev in Splošno združenje gradbeništva in industrije gradbenega materiala) je bilo to nujno, če so se v posameznih organizacijah hoteli izogniti najhujšemu. To »najhujše« pa v obstoječih razmerah lahko pomeni samo izraz velikega delavskega nezadovoljstva, prekinitve dela ali štrajke, kakor je komu ljubše.

Kako hudo je ponekod, se da še najbolje izluščiti iz dejstva, da nosijo v izgubarskih gradbenih organizacijah (teh pa je kar precej) domov po 17.000 dinarjev, s čimer si potem pomagajo, kakor vedo in znajo.

V slovenskem gradbeništvu je zaposlenih okoli 83.000 delavcev, kar je približno 10 odstotkov vsega gospodarstva. Njihovo število se je od leta 1980 zmanjšalo za približno 10 odstotkov in na dlani je, da jih je za obseg ponujenega dela veliko preveč. Koliko, to za zdaj nihče ne ve. Predstavniki omenjenih organizacij pa so novinarjem vedeli povedati, da razen nekaterih tozdrv nobena slovenska gradbena organizacija v času recesije ni bila ukinjena niti niso vedeli za primer, ko bi gradbena organizacija »posodila« (vsaj v času mrte sezone) učinkovito kljubovalo težkim gospodarskim razmeram. Podobno velja tudi za širšo družbeno skupnost, za katero so na

novinarski konferenci dejali, da se bo morala odločiti, ali potrebuje gradbenike ali ne. S tem so seveda hoteli reči nekaj o mačehovskem odnosu družbe do te panoge, ki da razen preštevilnih sklepov in obljub zanjo ni storila ničesar.

Potrebni pa so koreniti gospodarski posegi, pri čemer mislimo tako na ukrepe gospodarske politike, ki se bo morala končno odločiti, ali bo v gradbeništvo uveljavljala tržni, centralnoplanski ali tržnoplanski sistem. Tembolj, ker zdaj o kakšnem sistemu v tej panogi ne bi mogli govoriti, rezultate (ki pa jih tu pa tam kljub vsemu le dosega) pa pripisati zgolj izredni zagnanosti in sposobnosti posameznih kolektivov, ki so v tem labirintu gospodarske anarhije nekako le znali poiskati (vsaj začasen) izhod. Ko govorimo o korenitih posegih gospodarske politike, mislimo seveda na takšne, ki bodo končno gradbenike prisilile, da bodo poslovali skladno z zakoni ekonomije. To pa nikakor ni zdajšnja avtar-kija, ko doma in v tujini še vedno nastopamo bolj vsak zase, temveč enotna strategija in nastop vseh slovenskih gradbeniških zmogljivosti. Le tako je pričakovati izhod, ki pa ni odvisen le od gradbeništva, temveč zahteva širši družbeni preustroj.

Ivo Kuljaj

Politična kriminaliteta

Enotna kaznovalna politika upošteva tudi razmere

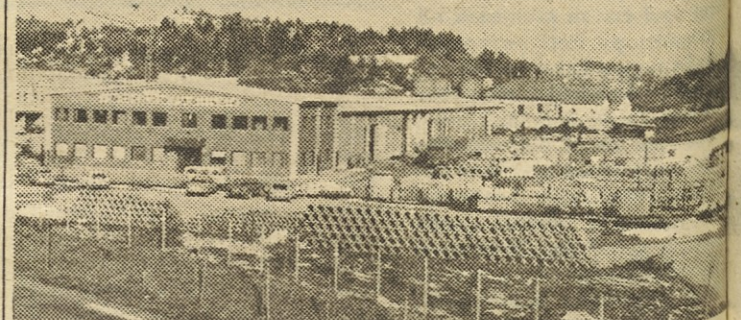
Ali je politična kriminaliteta, ki mora zbuditi posebno pozornost, normalen pojav v »normalni« družbi? Vprašanje vsekakor ne pozna samo enega odgovora, pač pa dejstvo, da v vsaki družbi nanjo gledajo s prav posebnimi očmi. Pogled skozi statistična očala pa kaže, da je bilo lani v Sloveniji zanemarljivo število političnih kaznivih dejanj, pa tudi prekrškov s političnim obeležjem ni bilo ravno veliko. Toda številke so pri političnih deliktih res le v ilustracijo.

Podatki republiškega javnega tožilstva o gibanju politične kriminalitete v letu 1984 ne morejo zbuditi prav posebne skrbi. Lani so zaradi političnih kaznivih dejanj prijavili 26 ljudi, kar je za 30 manj kot leto prej. Nasploh je značilno, da so lani tožilstva po vsej Sloveniji prejela vse od leta 1980 najmanj prijav, kar je seveda podatek, ki bi moral imeti v preučevanju družbenoekonomskega in političnega položaja svojo težo. Tudi obtožili so zelo malo ljudi, vsega skupaj 10, kar je spet najmanj v zadnjih štirih letih, pri čemer je pomembno tudi to, da so bili vsi obtoženi le lažjih kaznivih dejanj (pri teh je zagrožena kazen do treh let zapore). Pomemben je seveda podatek o številu obsojenih, saj to po svoje kaže na uveljavljanje kaznovalne politike, s tem pa tudi na odnos družbe do političnih deliktov. Tako so lani obsojili 20 ljudi, kar je nekoliko več kot leto prej, od tega osem pogojnih in dvanajst nepogojnih obsoj. Ob tem je treba poudariti še majhno nesorazmerje, ki se kaže v večjem številu obsojenih kot pa je bilo obtoženih. Bolj ali manj je znano, da imajo na sodiščih precej dela, politična kazniva dejanja pa spadajo med zapletena in zahtevna, in zato se marsikatero zavleče iz enega koledarskega leta v drugo in tako prihaja do razlik med številom obtoženih in obsojenih.

Pri političnih deliktih ni mogoče zanemariti vprašanja kaznovalne politike, ki je glede na jugoslovansko ureditev dokaj specifična. Čeprav imajo republike poleg zveznega kazenskega zakona tudi republiške, je kaznovalna politika enotna, vendar tudi izraz specifičnih razmer. Zato prihaja do navideznih nesorazmerij pri izrečenih kaznih za ista politična kazniva dejanja, denimo, v Sloveniji in na Kosovu (čeprav je primerjava nekoliko šibka, saj ni mogoča pri sodbah za težja politična kazniva dejanja), pri čemer je seveda odločilni položaj v tej pokrajini. Republiško javno tožilstvo ob tem meni, da je kaznovalna politika v glavnem primeroma za manjši pomen obravnavanih kaznivih dejanj in osebnosti obsojencev. Efektivne zaporne kazni so bile izrečene blizu minimuma, določena z zakonom, oprostilne sodbe pa so bile izrečene zaradi pomanjkanja dokazov. Morda je ob takšni oceni, ki je vsekakor tudi izraz vloge, ki jo imajo tožilstva, pomembnejša ugotovitev o vzrokih, ozadju oziroma okolju, iz katerega prihajajo storilci političnih kaznivih dejanj. Sociološke analize ni, bi bila pa nedvomno zelo zanimiva, čeprav ni mogoče zavreči nekaterih splošnih ugotovitev, do katerih so se dokopala tožilstva in še nekateri drugi pri svojem delu.

Storilci političnih deliktov so po teh ugotovitvah v precejšnji meri z roba družbe, alkoholički, hkrati pa ljudje, ki imajo veliko težav s svojim odnosom do dela in okolja. Cisto razumljivo je, da kazniva dejanja teh ljudi nimajo nobene ali skoraj nobene ideološke teže oziroma ozadja, kar je pri presoji pomembnosti političnih deliktov ena od najpomembnejših točk. Tudi stopnja in vrsta izobrazbe kaže na družbeno obrobje, ki svoje politične občutke prodaja predvsem v gostilniškem okolju. Toda lani je bila ta podoba nekoliko drugačna, kar mogoče dokazuje ali vsaj napoveduje nekatere spremembe. Poleg že omenjenih ljudi z družbenega obrobja so bili lani med storilci dijaki, profesorji, študentje in še nekateri drugi. Seveda to še zdaleč ne pomeni, da bi morali biti plat zvona in v vsakem političnem deliktu, ki ga stori intelektualec, videti nevaren zarodek organizirane sovražne dejavnosti. Prej bi lahko rekli, da je treba na politična kazniva dejanja, ki se pojavljajo med izobraženci, gledati tudi s stališča naraščajoče družbenoekonomske krize. In družba, ki se srečuje s številnimi težavami na najrazličnejših področjih, ne more pričakovati, da ji bodo vedno samo ploskali, pač pa mora prisluhniti tudi kritičnim mnenjem. Končno bi takšen moral biti tudi odnos do političnih deliktov: pretehtan in uravnotežen.

Janez Kovačič

35 let IMOS SGP Gradišče Cerknica

Lepa obletnica, ki jo praznuje skoraj 300 delavcev IMOS SGP Gradišče Cerknice, ima tudi več mejnikov, ki iz različnih zornih kotov osvetljujejo razvoj, rast, uspehe in nihanja, vsekoli pa prizadevanja vseh za položaj v družbeni skupnosti.

Povojna leta so narekovala ustanovitev tega podjetja in stalna prilagajanja družbeno gospodarskim razmeram, hkrati tudi potrebam cerkniškega in tranzitskega območja po tovrstni dejavnosti.

Od reorganizacije leta 1959 je ta kolektiv uspel zlasti v obdobju med šestdesetimi in sedemdesetimi leti uveljaviti svoj socialni in ekonomski položaj.

Tedaj se je naglo razvijal in v začetku osemdesetih let je bil prostorsko in zmogljivostih dokončno oblikovan in tako sposoben premagovati čedalje težje naloge v tej, zadnja leta ne več tako popularni panogi dejavnosti.

S svojimi kadri in pretežno lastnimi sredstvi so osvojili gradbeniško tržišče ne samo v domači, cerkniški, ampak v veliki meri tudi v vrhniški, ribniški in četrbranski občini.

Precej raznovrstnih objektov je plod dela teh delavcev: od stanovanjskih blokov do proizvodnih prostorov za najrazličnejše namene, šol in vrtec, trgovskih, skladiščnih in drugih prostorov.

Ni samo gradbeništvo njihovo področje dela. Brez velikih besed o preusmeritvi gospodarstva je ta premik potekal takorekoč nenehno, vendar načrtno in premišljeno.

Tako so razvili tudi proizvodnjo suhe malte za notranje omete, ki jo s pridom uporabljajo gradbeniki v Sloveniji in sosednji Hrvaški. Ni jim dovolj. Razvijajo še naprej in kmalu bo z enakim tehnološkim postopkom mogoče izdelovati tudi fasadne omete. Lastne zmogljivosti za proizvodnjo tega izdelka, ki so plod sodelovanja z domačimi strokovnjaki, ne samo da jim to omogočajo, ampak to zahteva njihovo smotno izkoriščanje.

DELAVSKO GIBANJE V SVETU

Gospodarske napovedi IMF

Je dolžniška kriza že mimo?

Izvedenci Mednarodnega denarnega sklada (IMF) so pred dnevi v poročilu za redno polletno srečanje začrtali dokaj optimistično podobo mednarodnega gospodarstva v naslednjih dveh letih. Stopnja gospodarske rasti razvitih držav naj bi bila tri odstotke, pri čemer pa bi ameriška ekspanzija padla od 6,8 na 3,4 odstotka, pa tudi Japonska, četudi še vedno trdno na čelu industrializiranih držav, bi svojo rast zmanjšala na 4,25 odstotka. Pod povprečjem bodo ostale torej zahodnoevropske države. Tudi deželam v razvoju naj bi kazalo bolje kot doslej. Letos naj bi v povprečju dosegle štiri odstotno gospodarsko rast, v prihodnjem letu pa še za pol odstotka višjo.

Poročilo IMF postavlja dve ključni vprašanji gospodarskega razvoja za naslednje dveletno obdobje, morda pa tudi do konca tega desetletja. Kako zanesljiva je washingtonska napoved v obdobju, ko so se vaje gospodarjenja v svetu izmuznile, bolj rečeno izgubile pri uveljavljanju načela močnejšega, in drugič, ali se obeta omilitve dolžniške krize, ki je zavrla napredek nekaj deset držav svetovnega Juga. O zmanjševanju njihovega zaostajanja za razvitimi je namreč še prezgodaj govoriti.

Washingtonski strokovnjaki so bili pri svoji napovedi resda previdni, takoj za odstotki rasti so namreč zapisali nekaj pogojev, med katere spada zmanjševanje ameriškega trgovskega in proračunskega primanjkljaja, stabilnejša vrednost dolarja, predvsem pa umiritev obrestnih mer. Le-te namreč povzročajo dolžniškim državam obilo težav, nekatere med njimi pa so celo prisiljene reprogramirati tudi obresti, medtem ko glavnicata ostaja in samodejno povečuje odvisnost dolžnic.

Poročilo, kakršno je objavil IMF, daje vtis, da je dolžniška kriza v svetu že mimo, to pa temelji na dejstvu, da so prav reprogramiranja omogočila dolžnicam zajeti sapo in preurediti gospodarstvo ter da je nekaj drugih (Indija, Južna Koreja) brez povečevanja zunanje zadolženosti splavalo iz najhujših težav. Toda resničnost je vendarle popolnoma drugačna: kriza dolgov v svetu ostaja, prav tako pa je neurejeno tudi vprašanje mednarodnega financiranja razvoja.

O prvem nas prepriča nedavno objavljeno poročilo Svetovne banke, ki je zatrjela, da so se skupni dolgovi dežel v razvoju že

povečali na 970 milijard dolarjev ter da je prihodnje leto že pričakovati prebitje »magične meje« tisoč milijard dolarjev. Nekolikanj so olajšali le položaj latinoameriških dolžnic, ki resda dolgujejo okoli 350 milijard dolarjev, imajo pa za sabo dokaj razvito gospodarstvo, izvozno usmerjeno industrijo, pa tudi interese ameriških upnikov, ki ne bodo dovolili svojega niti njihovega bankrota. V Latinsko Ameriko je namreč vložena precej več ameriškega kapitala, kot znašajo bančni dolgovi teh držav, če politični interes ZDA zgolj omenimo.

V veliko težjem položaju so zadolžene afriške in azijske države, ki jih resda bremenijo precej nižje obveznosti do tujine, nimajo pa tako trdne gospodarske strukture, na katero bi se lahko oprle. Ena od raziskav, ki jih v svetu že kar mrgoli, zatrjuje, da se položaj dolžnic izboljšuje, da so morale predlani za odplačevanje obveznosti dati 158 odstotkov zunanjetrgovinskih dohodkov, leta 1990 pa bodo le še 108 odstotkov. Še hitreje se izboljšuje položaj sedmih največjih dolžnic, katerih obremenitev je padla od 255 na 150 odstotkov, veliko bolj pa zaskrbljuje podatek, da se bo obremenitev dežel v razvoju, ki so odvisne od financiranja iz mednarodnih virov, do konca desetletja zvišala na 260 odstotkov izvoznih iztržkov.

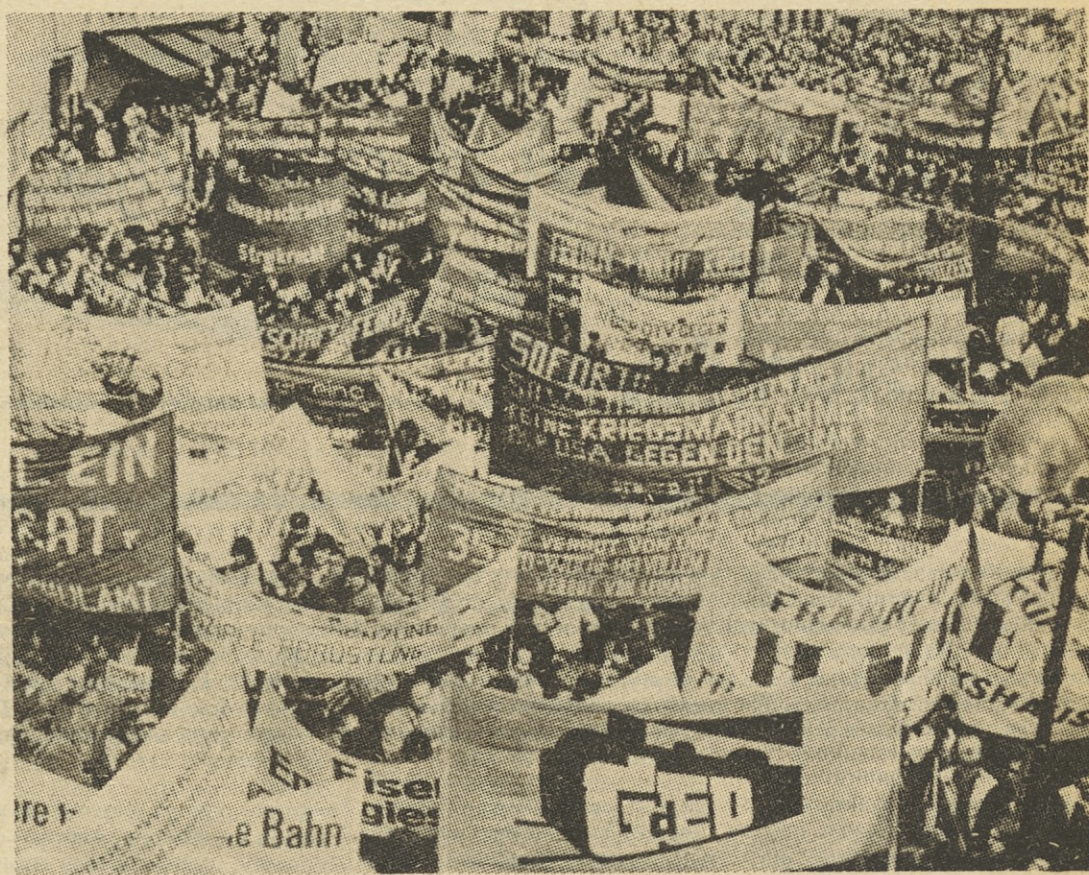
Dolžniška kriza se torej nikakor ne umika. Podobno je z mednarodnim financiranjem, ki se za večino držav v razvoju zastruje, kajti banke-upnice so voljne predvsem refinancirati obveznosti velikih dolžnic (denimo latinoameriških), deloma zaradi lastnega finančnega interesa, kajti v nasprotnem primeru se lahko poslovijo od viso-

kih terjatev, pa tudi spričo ekspanzivnega izvoza teh držav, ki zagotavlja vračanje obresti, če že ne tudi glavnic. Veliko manj pa so banke dovzetne za težave afriških in nekaterih drugih dežel v razvoju, ki imajo močno omejene možnosti najemanja novih bančnih posojil, mednarodne ustanove pa lahko dajejo le kapljice, kajti za razvojno financiranje imajo premalo denarja.

Prav zato so dežele v razvoju že predlagale ustanovitev posebnega delovnega telesa, ki bi preučevalo težave, zavoljo nakopičenih dolgov, hkrati pa tudi možnosti za okrepitev mednarodnega financiranja razvoja. A od predloga do njegove uresničitve bo brzkone dolga pot, kajti najmočnejše razvite države, ki imajo v IMF dovolj glasov, da sprožijo ali zavrnejo vsakršno pobudo, so proti povečevanju mednarodnih razvojnih skladov. Najostreje je pri tem nastopil novi ameriški finančni minister James Baker, ki je zavrnil več denarja za IMF in Svetovno banko.

Ob takšni nespravljenosti razvitih držav optimistične napovedi o premagovanju dolžniške krize in zajemanju sape v mednarodnem gospodarstvu kratkoma zbledijo. Sedanje oblike lajšanja bremena dolgov, torej reprogramiranja in refinanciranja, niso dovolj za globalno urejanje krize dolgov, trgovina, ki bi morala biti generator gospodarskega napredka, pa je pod močnim vplivom protekcionizma, kar dokazuje že podatek, da se bolj povečuje obseg mednarodne blagovne menjave kot njena vrednost. Vzrokov za zadovoljstvo ob gospodarskem položaju v svetu torej ni na pretek ali pa so prešibki.

Božo Mašanović

Ena od značilnosti sedanjega časa so demonstracije, ki se jih udeležujejo dijaki, študentje, mladi, uslužbenci, delavci, intelektualci... Ljudje zahtevajo od oblasti boljše delovne in življenjske razmere, več demokracije in mir v svetu. V industrijsko razvitih državah si želijo čimvišjo življenjsko raven, v nerazvitem svetu bi bili marsikje zadovoljni že s kosom kruha. Ga bodo dobili?

Nekateri pravijo, da je Afrika najbolj nemirna, saj skorajda ne mine dan brez državnega udara. V Sudanu so 6. aprila strmoglavili predsednika Nimeirija. Oblast je prevzel vojaški režim, ki pa ga voditelji uporniškega gibanja na jugu obtožujejo, da je zlorabil okoliščine in se »vsilil sudanskemu ljudstvu«.

Nekatere značilnosti krize na Bližnjem vzhodu (5)

PLO je praktično prepolovljena

Piše: Iztok Simoniti

Vzroke za to, da je Izrael vedno gledal na spopad z Arabci izključno kot na vojaški problem, moramo torej iskati v prvih letih spopada, ko so arabske države in kasneje tudi PLO razglašali, da je vprašanje Palestine mogoče rešiti le z vojno. Arabci so vojno proti Izraelu leta 1948 opravičevali s tem, da na odločitev GS OZN o delitvi Palestine ni mogoča pritožba ter da je ustanovitev Izraela nasilno dejanje, ker je resolucija v nasprotju z Ustanovno listino OZN, po kateri svetovna organizacija nima pravice odločati o mejah, kaj šele o odvzemu domovine nekemu narodu.

V prvih mesecih vojnega spopada leta 1948 je Izraelu grozilo uničenje. Zaradi pomoči, ki jo je Arabcem dajala Velika Britanija (London je opremil, financiral in poveljeval glavni arabski vojni sili »Arabski legiji transjordanjskega kralja« — očeta sedanjega jordanskega kralja Huseina) se Izrael ne bi mogel izogniti porazu, ko se je kot rešiteljica Izraela pojavila Sovjetska zveza. Sovjeti so poslali izraelski vojski velike količine zaplenjenega

nemškega orožja in vzpostavili prvi zračni most po drugi svetovni vojni od Češkoslovaške do Izraela. Na zahtevo OZN je prišlo do premirja, določena je bila nova demarkacijska črta (črta prenehanja sovražnosti), ki je Izraelu dodelila več ozemlja, kot ga je dobil z resolucijo GS OZN iz leta 1947. Prva pogajanja, ki so sledila, niso prinesla miru, temveč samo potrdila arabska nasprotja glede Palestine.

Spopadi, ki so sledili v prvih desetletjih, so nasprotja med Arabci glede Palestine samo še poglobili, zato je kazalo, da čas dela v korist Izraela, ki je bil vojaško močnejši in je užival vse večjo podporo v svetu. V tem obdobju (1948—1967) arabske države niso izdelale nikakršnega natančnejšega načrta za reševanje Palestine. Zahteve Arabcev so bile precej splošne in nedorečene — zahtevali so, naj vsa Palestina pripade Arabcem in naj se Židje obravnavajo le kot ena od manjšin na Bližnjem vzhodu.

Šele po porazu v vojni leta 1967 so Arabci zahtevali glede Palestine natančnejše opredelili. Vendar pa se tudi v arabski verziji predloga resolucije Varnostnega sveta, iz katere je nastala »znamenita« resolucija 242, problem Palestine omenja samo kot problem beguncev, niti z besedico pa ne omenja pravice Palestine do samostojne države na ozemlju Palestine. Takšno arabsko stališče je delno seveda omogočilo kompromisno verzijo, ki jo je predlagala Velika Britanija, v kateri se Palestinci obravnavajo zgolj kot begunci.

Kot pomemben dokaz arabske neenotnosti glede usode Palestine naš analitik Leo Mates navaja okoliščino, da je bil del Palestine Zahodna obala reke Jordan, ki je Izrael ni uspel osvojiti v vojni leta 1948-49, priključen k Jordaniji. Ta aneksija ni bila

sporna za nobeno arabsko niti katerokoli drugo državo vse do vojne 1967. leta. Šele po tej vojni so Arabci postavili vprašanje zakonitih pravic Palestine vključno s pravico do ustanovitve samostojne države.

Palestinska osvobodilna organizacija (PLO) je bila ustanovljena že leta 1964 v Kairu, vendar pa je Jaser Arafat prevzel njeno vodstvo šele leta 1969. Arafatu ni nikoli v celoti uspelo združiti različnih frakcij PLO, saj se posamezne arabske države nikoli niso hotele odreči vplivu na posamezne organizacije v njej. Kljub temu, da si je PLO pridobila nekatere prvine državnosti (Palestinski nacionalni svet, Izvršni komite, razna ministrstva itd.), izoblikovala svojo politično in moralno vlogo ter uveljavila jasno željo po svoji lastni državi, je zaradi stalnega vmešavanja arabskih držav, izraelskih in arabskih vojaških akcij proti njej posebno v zadnjem letu doživela težke poraze.

Sirija je podpirala PLO, le kolikor ji je bilo v njenem interesu, hkrati pa je vsiljevala Arafatovi opoziciji znotraj PLO tako ekstremistična stališča, da so razdirala enotnost vse politike PLO. Da bi onemogočila PLO kot samostojno politično in vojaško silo na Bližnjem vzhodu, sta si prizadevala tako Sirija kot Izrael. Neposredno vmešavanje Sirije in Libije je pripeljalo do največjega razkola v zgodovini organizacije. Tak razvoj dogodkov pa seveda ustreza tako Izraelu kot ZDA, saj so Arabci tisti, ki so »demontirali« palestinsko bombo (eliminirali PLO) z bližnjevzhodnega prizorišča.

PLO formalno sicer še vedno obstaja, vendar je razdor tako globok, da organizacija praktično nima več akcijske, ampak le še minimalno politično sposobnost. PLO je praktično prepolovljena in ker so

iz PLO izključeni uporniki in ekstremisti, se Arafat lahko opre le na Al Fatah. Zločivijo od ekstremne opozicije ima Arafat možnost voditi samostojnejšo in bolj elastično politiko ter ponovno uveljaviti politiko pogajanj namesto vojaških akcij, kar mu ni uspelo v preteklosti.

Dogodki v zadnjem letu so torej do skrajnosti oslabili položaj PLO in praktično niso onemogočili samo reševanja palestinskega problema, temveč so prepričali, da bi ta problem postal predmet pogajanj ali mednarodnih konzultacij. Kakršnokoli reševanje palestinskega vprašanja je ozko povezano z reševanjem nasprotij v islamskem svetu, posebno med Arabci ter libanonskim problemom — to je pravzaprav tudi ključni del vprašanja, saj je Libanon interesno območje tako Sirije kot Izraela.

Leo Mates meni, da bi bilo v tako zapletenih okoliščinah treba spet definirati palestinsko vprašanje, upoštevaje sedanje razmere v tem delu sveta (Mednarodna politika, 1. 3. 1984, str. 814).

Ena od značilnosti, ki dobiva atribut trajnosti, je vznik tako imenovanega islamskega fundamentalizma — gibanja, ki teži k restavraciji kalifatov in oživljanju religioznih, moralnih, etičnih in političnih načel izvirnega islama. Islamski fundamentalizem doživlja svojo renesanso vse od vrnitve imama Homeinija v Iran. Običajni spopadi (meddržavni ali državljanske vojne) so se spremenili v globoke, s fanatizmom prežete spore. Na eni strani islamski fundamentalizem pogloblja nasprotja na čisto religioznih temeljih, na drugi strani pa spore v islamskem in arabskem svetu, saj gre za nasprotja med šiizmom in sunizmom, dvema glavnima verskima ločinama v islamu.

(Nadaljevanje prihodnjic)

IZOBRAŽEVANJE

V javni razpravi je osnutek sprememb samoupravnih sporazumov o štipendiranju v občinah

Štipendija naj zagotavlja delo — vsaj za čas pripravništva

V sedanjem času postaja znanje eden od ključnih dejavnikov tehničnega, tehnološkega, gospodarskega in vsega družbenega razvoja. Učinkovitejša izraba človekovih sposobnosti tudi v materialno najbolj bogatih družbah zahteva določene oblike denarne pomoči posameznikom, da bi si v ustreznem izobraževanju pridobili čim kvalitetnejše znanje. To je toliko bolj pomembno za našo družbo, ko je materialni standard marsikatero družine takšen, da ne zmore plačevati zahtevnejšega šolanja svojih otrok. Štipendijsko politiko smo pri nas sorazmerno zgodaj uredili in opredelili v družbenem dogovoru. Že leta 1975 smo sprejeli dogovor o oblikovanju in uresničevanju štipendijske politike, ki kot osnova — ob sprotne dopolnjevanju — velja še danes.

Družbeni dogovor o štipendij-ski politiki, sprejet leta 1980, opredeljuje štipendije kot pomembno obliko uveljavljanja kadrovske politike in njen sestavni del in eno od oblik izenačevanja gmotnih možnosti za vzgojo in izobraževanje mladih rodov. Štipendije pomenijo sestavni del vlaganj v družbeno produkcijo in usmerjalni dejavnik pri vključevanju mladine v usmerjeno izobraževanje. Ob tem, da so štipendije spodbuda mladim za boljše učenje in hitrejši študij, pomenijo tudi prvo za izenačevanje možnosti kadrovanja organizacij združenega dela in interesnih skupnosti, posebej tistih z manj razvitih in obmejnih območij, obenem pa so tudi oblika povezovanja in vzpostavljanja razmerij udeležencev v usmerjenem izobraževanju z nosilci štipendiranja v skladu z njihovimi kadrovskimi potrebami.

Temeljna oblika štipendiranja so kadrovske štipendije. Te podeljujejo delovne organizacije in delovne skupnosti v skladu s svojimi kadrovskimi načrti. Cilj kadrovskega štipendiranja je torej pravočasna priprava potrebnih delavcev. Kadrovske štipendije imajo tudi usmerjalni pomen. Zanje lahko zaposijo udeleženci usmerjenega izobraževanja, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 85 odstotka povprečnega mesečnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v prejšnjem letu. Višina kadrovske štipendije je odvisna od učnega uspeha štipendista in razreda oziroma letnika. Relativna vrednost štipendij je določena s sistemom točkovanja.

Štipendije iz združenih sredstev so prehodna oblika štipendiranja v času, ko nosilci štipendi-

ranja še ne zagotavljajo toliko štipendij, kot jih zahtevajo srednjeročne in dolgoročne kadrovske potrebe. Namenjene so tistim učencem in študentom, katerih gmotni položaj je tak, da za kritje šolanja potrebujejo denarno pomoč. S samoupravnim sporazumom je ta meja 55 odstotka povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v minullem letu, pomeni pa mesečne dohodke na družinskega člana.

Višina kadrovske štipendije za zdaj še ni odvisna od gmotnega položaja družine štipendista, zato je kadrovska štipendija marsikdaj nižja od štipendije iz združenih sredstev. Tako lahko kadrovski štipendisti uveljavljajo pravico do razlike do višine ustrezne štipendije iz združenih sredstev. Poleg omenjenih imamo v Sloveniji še štipendije po posebnih selektivnih merilih in sicer štipendije Titovega sklada, štipendije sklada Borisa Kraigherja, štipendije sklada Borisa Kidriča in štipendije Prešernovega sklada.

Že kmalu po uveljavitvi novih sporazumov o štipendiranju v občinah leta 1980 je prišlo do prvih pobud za dopolnitve. Tako so leta 1923 podpisniki družbenega dogovora vključili v dogovor tudi regresiranje prehrane učencem in študentom. Marca letos pa je izvršni odbor skupščine delegatov udeležencev samoupravnega sporazuma o štipendiranju na ravni republike predlagal osnutek sprememb, ki bo v razpravi do konca julija letošnjega leta.

V temeljnih določilih so razširjeni cilji štipendiranja, tako da vključuje tudi usmerjanje v raziskovalno delo, kar pomeni štipendiranje za podiplomski študij. Med ostalimi spremembami

moramo najprej omeniti dvig cenzena za pridobitev kadrovske štipendije in štipendije iz združenih sredstev ter spremembo valorizacije štipendij.

Zaradi skokovite inflacije in časovno zaostajajočega valoriziranja štipendij so se v zadnjih štirih letih štipendije znižale na za okoli 20 odstotkov v primerjavi z osebnimi dohodki. Da bi to odpravili, je predlagan za 5 odstotkov višji cenzus in za prav toliko višja najvišja možna štipendija. Primerjava ni več preteklo koledarsko leto, marveč prvi trije meseci tekočega leta. V primerih, ko se v trimesečju osebni dohodki povečajo za več kot 15 odstotkov, naj bi takoj izvedli izredno valorizacijo štipendij.

Pri merilih za oblikovanje kadrovskih štipendij naj bi v prihodnje bolj upoštevali, ali v času šolanja učenec ali študent stanuje doma ali pa mora začasno prebivati v kraju šolanja. Večina organov za štipendiranje v občinah je bila tudi mnenja, naj bo prispevek staršev enoten ne glede na kraj bivanja v času šolanja, saj je ta že upoštevan pri izračunu višine štipendije. Pri stroških prevoza predlagajo, naj bi se meja znižala s treh na dva odstotka, meja za celotno štipendijo pa od štirih na dva. Zaradi inflacije so namreč absolutni zneski treh oziroma štirih odstotkov že tako visoki, da so za štipendiste pomembni, saj so enaki ali večji od regresa za prehrano.

V sporazumu je predlagana tudi pomembna novost — obveznost štipenditorja, da po končanem šolanju zaposli štipendista vsaj za čas pripravništva. Rešitev je za zdaj še kompromisna, ker predlagatelji menijo, da bi obveznost zaposlovanja štipendistov za nedoločen čas dosegla nasprotni učinek — manj razpisanih kadrovskih štipendij, kar v zapletenih gospodarskih razmerah ne bi bilo neverjetno.

V predlogu sprememb predvidevajo tudi nekatere organizacijske poenostavitve, ki naj bi izboljšale učinkovitost dela.

Celotno besedilo osnutka sprememb samoupravnih sporazumov o štipendiranju v občinah je objavljeno v gradivu za sejo skupščine zveze skupnosti za zaposlovanje SRS, ki je bila 10. aprila, dobile pa so ga vse delegacije. To je tudi priložnost za sindikalne organizacije. Sprejete spremembe bo namreč treba vgraditi v samoupravne akte o štipendiranju, sedaj pa je možnost tudi za predlaganje sprememb, za katere mislijo, da so umestne, pa jih sedanji osnutek ne vsebuje.

Igor Žitnik

ODDIH IN REKREACIJA

Počitnice iz leta v leto krajše

Analiza o počitnikovanju Jugoslovanov je pokazala, da se v zadnjih letih vse manj ljudi odloča za dopust zunaj domačega kraja. Od leta 1965 pa tja do sedemdesetih let je še naraščalo število domačih turistov, medtem ko je v minulih desetih letih redno odhajalo na počitnice le 25 odstotkov jugoslovanskih družin. Kar tretjina delovnih ljudi pa je v zadnjih devetih letih preživela dopust izključno doma.

Precej povedo tudi podatki, kam pravzaprav odhajamo na počitnice oziroma kako globoko sezemo v žep, ko gre za potreben letni oddih. Lani, denimo, je največ domačih turistov letovalo v zasebnih sobah. Po številu so na drugem mestu tisti, ki so odšli na počitnice k sorodnikom, prijateljem ali znancem. Na tretjem mestu so turisti v hotelih in šele na četrtem tisti, ki so se odločili za počitniški dom oziroma letovanje v prikolicah ali pod platneno streho.

Glede na življenjsko raven je razumljivo tudi to, da so naše počitnice vse krajše. Včasih smo odhajali na morje vsaj za dva tedna, leta 1983 pa v povprečju le še za 7 do 15 dni. Poleg osebnih dohodkov pa počitnice v dokajšni meri krojita tudi miselnost oziroma narava dela. Ljudje z visoko izobrazbo se namreč v glavnem ne odpovedujejo letnemu oddihu zunaj kraja bivališča, prav nasprotno pa je z delavci brez izobrazbe. Ti preživljajo proste tedne doma, le vsak dvaj-

seti pa se odloči za morje ali gorski svet.

In kako bo letos?

Gotovo je, da si spodbudnejših podatkov o domačem turizmu ne moremo obetati. Preveč je namreč zaškripalo v naših družinskih proračunih, regresi, ki jih te dni prejemamo za letošnji dopust, pa so večinoma bolj simbolični. Tako pač tudi letos mnogim, ki želijo okusiti slast toplega morja, ne bo preostalo drugega, kot da si poiščejo nekaj najcenejšega in še skrajšajo svoj dopust.

Pravi srečezni v tem pogledu so seveda delavci oziroma kolektivi, ki že leta skrbijo za standard. Žal so naši počitniški domovi pretesni in njihove zmogljivosti preskromne, da bi v poletnih mesecih prišli vsi delavci na svoj račun. Zato se letos velja še toliko bolj zamisliti nad vprašanjem, kako podaljšati sezono in kaj storiti, da bi bile delavske počitniške postojanke mikavne tudi zunaj glavne sezone.

Ponekod so se že znašli. Poskrbeli so za kurjavo in najrazličnejše možnosti preživljanja prostih dni. Poleg športnih rekvizitov, knjižnice, najrazličnejših tečajev in podobnih stvari imajo ponekod že poklicnega organizatorja oziroma animatorja, ki skrbi za razvedrilo dopustnikov. In v teh primerih se ljudje veliko raje odločajo za letni oddih tudi junija in septembra, ko morje in sonce za mnoge nista več tako zelo vabljiva kot sredi poletja.

Andrej Ulaga

Kolikor gramov, toliko točk

Prvenstvo Maribora v športnem ribolovu

Vsaka gram točka

Kljub hladnemu in deževnemu vremenu so se mariborski ribiči zbrali ob ribniku RS Elko v Hotinji vasi in s prvim kolom začeli letošnje prvenstvo Maribora v športnem ribolovu. V prvi in drugi ligi se je pomerilo blizu 200 tekmovalcev, kar dokazuje, da

spada športni ribolov med najbolj priljubljene oblike rekreacije. Tokrat so pokazali največ znanja in spretnosti predstavniki Zlatoroga (prva in druga ekipa). Sledili so jim ribiči Primata in Mariborske tekstilne tovarne. V prvi ligi je bil najuspešnejši lan-

Z lastnim trdom do dobrega počutja

Pri vseh živih bitjih se pojavlja nagon po gibanju. Seveda je lahko zaradi tega ali onega vzroka telesne aktivnosti manj, toda ne brez škodljivih posledic. To so strokovnjaki že pogosto dokazali na živalih. Ene so zaprli v tesne prostore, drugim pa nudili veliko prostora in svobodo. Živali, obsojene na mirovanje, so kmalu zbolele, najprej pa so jim odpovedala krvna obtočila. Druge, ki so se gibale ves dan, so ostale zdrave in so preživele svoje vrstnice v tesnih kletkah.

Nekaj podobnega velja za vsa živa bitja. Tudi ljudje zelo težko ohranimo duševno in telesno ravnovesje, če zanemarimo gibanje. Najprej je tu nerazpoložnost, za njo pride utrujenost, ki ji sledi razdražljivost, nevrotične motnje in nespečnost. Posledice mirovanja se najprej pokažejo na obtočilni in vegetativnem sistemu. Seveda pomanjkanje gibanja močno pospeši razvoj arterioskleroze in nabiranja odvečnih kilogramov.

Zato so ljudje, ki veliko mirujejo, bolj nagnjeni k srčnemu infarktu, kot tisti, ki so redno telesno aktivni, bodisi kot delavci ali kot aktivni rekreativci. Veliko gibanja si morajo privoščiti tudi ljudje, ki imajo za seboj srčni infarkt. V nasprotnem primeru je kaj malo možnosti, da bodo živeli še vrsto let.

Torej je zgodnje umiranje tudi posledica nezdravega načina življenja. Povedano z drugimi besedami: čim manj skrbimo za gibanje, hitreje se staramo. Zato je načrtno in redno gibanje dragocen in nena-domestljiv prispevek k utrjevanju zdravja. Na to opozarjajo tudi statistike, saj so športniki bistveno manj na bolniških dopustih kot drugi ljudje.

Ni kaj, zdravje in s tem dobro počutje, lahko dosežemo le z lastnim trdom. Zato se velja potruditi. Kaj nam bo obilje vsega, zavirljiva življenjska raven in lepi dohodki, če nismo pri močeh in zaradi tega venomer slabe volje?

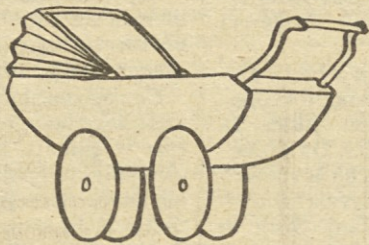
A. U.

ski prvak Maribora Branko Božič (MTT), ki je zbral 2720 točk. Druga je bila Elizabeta Seidl (RS Elko) s 1520 točkami, medtem ko se je na tretje mesto uvrstil Avgust Hraš (Primat) s 1500 točkami.

V drugi ligi je slavila svojo prvo zmago ekipa Svile, drugi so bili ribiči Zlatoroga in tretji predstavniki MTT. Drugo kolo prvenstva Maribora v športnem ribolovu bo v drugi polovici meseca, tudi to pot v Hotinji vasi. Franci Boh

SEJEM ZA OTROKA

Mamice, očetje!
V soboto, 18. maja, med 8. in 13. uro lahko na parkirišču Astre Blagovnice Bežigrad kupite nov vozček, stajlico in drugo otroško opremo po posebni, nižji ceni.
Prodajali ali zamenjali boste lahko tudi rabljeno otroško opremo in igrače, zato pripeljite otroke, da bodo prodajali tudi sami. Vabljeni!

Blagovnica
Bežigrad

IZ ZGODOVINE

5

Piše: Slavko Gerič

Sleherno obdobje razvoja družbe, tudi sedanje, zahteva temeljit razmislek, kako delati in živeti danes, da nam bo jutri bolje, ne pa slabše

Zgodovina je najboljša učiteljica

Se bolj pa se vprašanje takšnega početja zaostri, če se vprašamo, zakaj o nekaterih dogodkih tudi po tolikih letih nimamo resnih analiz ali celo zadostne osnovne količine dostopnih dokumentov, ki so pogoj za vsakršno znanstveno analizo, pa tudi informativno obravnavo v sredstvih obveščanja. Ali tudi zato, ker se nekateri vodilni niso vedno ravnali po deklariranih in praktično prevladujočih načelih revolucionarnega gibanja? Kakorkoli je že, najslabše je, če na necelovite, trgane, v bistvu provokativne članke odgovarjamo z enako metodo in pristanjem na njim lastna pravila igre, na pozicijo, ko se le odgovarja izzivom in je celotna informacija o nekem dogodku vedno »druga«, torej tista, ki le težko izpodbiije »prvo«.

Kako torej o takšnih temah pisati, jih razjasnjevati? Nedvomno moramo uporabljati čimveč objektivnih, avtentičnih dokumentov iz neposrednega življenja, pa tudi dokumentov, ki vsebujejo (oziroma lahko vsebujejo) subjektivne elemente. Gre za razne dokumentirane analize in ocene posameznikov ali skupin (pri teh je seveda nujna kritičnost). Teh listin ni treba predstaviti v sami informaciji, jih je pa zato nujno treba uporabiti pri pripravi informacije, pri čemer gre predvsem za kritičen odnos do dokumentov. Zagotavljati moramo njihovo znanstveno obdelavo, uporabljati izsledke zgodovinske znanosti in se izogibati takšnemu načinu pisanja, ki zbuja vtis, da na tem konkretnem področju ni še nič narejenega in

da začnemo obravnavo znova od nič. Prav tako se moramo izogibati ponavljanju vedno enih in istih tem na enak način. Stvari in dogodke je treba prikazovati na živ način, zanimivo, z vseh življenjskih platí. Čas, ki ga obravnavamo, mora pred bralcem zaživeti. Razen tega morajo mediji ob obravnavanju zgodovine predstaviti iskreno ali pošteno tudi sam odnos do zgodovine (se pravi, da gre za dvojno vlogo: za samo temo in za odnos do teme, torej za to, zakaj obravnavamo, denimo prav to temo, in kakšen je naš odnos do nje. Zgodovinska preteklost ni le stvar ene od generacij in našega odnosa do te generacije, marveč naš odnos do izkušenj, ki imajo trajno in praktično vrednost, s tem pa tudi za naš odnos do revolucionarne perspektive.

Kaj je kdo kdaj kje počel in rekel, to je nekaj

K boljšemu rezultatu takšnih polemik, če jih tako imenujemo, lahko precej pripomore jasna uredniška politika — organiziran in kontinuiran program prenašanja zgodovinskih raziskav, prav tako pa tudi delo novinarjev samih, ki pa zahteva pogumne, strokovno (tako zgodovinsko kot novinarsko) usposobljene ljudi in njihovo boljše povezanost s samimi raziskovalci — zgodovinarji. Morda bi lahko v uredništvih vsaj razmišljali o specializiranih novinarjih ali celo urednikih za to področje. Nespregledljivo je, da nam niti ob veliko bolj

jasnih in raziskanih in manj zapletenih vprašanjih kot so dachauski procesi ne uspe na izzive časa in preteklosti odgovoriti jasno in toliko utemeljeno, da bi posamezne dogodke vsestransko osvetlili. Takšen primer je morda povojni trboveljski štrajk, ki sicer ni pritegnil tako široke pozornosti javnosti, je pa vendar še vedno ostal tudi po »uradni« informaciji brez dovolj argumentirane informacije. Tako se tudi na tem področju zastavlja splošno vprašanje »molčeče večine«. Ali to pomeni soglašanje s takšnimi, pogosto seveda tudi upravičenimi izzivi, ali pa gre za izraz neznanja, nepripravljenosti za resnejše in odgovornejše delo, ali pa celo za izraz ocene, da gre za nepomembna vprašanja? Brez velike mere zmote lahko ugotovimo, da gre kar za vse te možne inace.

Pogosto so nekatere zgodovinske teme, ki se dalj časa stalno pojavljajo v glasilih, res samo povod za obračunavanje med posamezniki in »merjenje« njihovih zaslug in krivde in gre torej v bistvu za posredovanje med različnimi pisci, ki se pod krinko »razjasnjevanja zgodovinskih resnic« na podlagi dvomljivih resnic predvsem medsebojno osebno diskvalificirajo, to je, drug drugemu očitajo stvari, ki navsezadnje niti niso pomembne. Prav tako je nesmiselno neobjektivno in predimenzionirano pisanje o posameznikih, ki so navsezadnje bili le (čeprav gre seveda za različne stopnje spoznanj posameznikov o konkretnih zgodovinskih razmerah in nadaljnjih poteh razvoja in s tem za

njihove različne deleže in pomembnost v resoluciji) del širšega družbeno zgodovinskega gibanja. Gre namreč za to, da ne smemo zanemariti širine materialnih in družbeno-zgodovinskih okoliščin naše revolucije. V teh primerih pravzaprav nima velikega pomena objavljati niti resnih, znanstveno utemeljenih člankov, kaj šele kakšnih manj strokovnih, ki vprašanju dajejo le večjo težo, kot jo objektivno lahko ima. Seveda pa to spet ne more biti izgovor tedaj, kadar gre za bolj resna in v določenem smislu usodna vprašanja našega bivanja, kot na primer, za puskuse zagovora sprave z belogardizmom. Verjetno je eden od pomembnih razlogov za to »molčečo večino« prav dejstvo, da prebogostno le odgovarjamo na izzive in da ob tem prevečkrat nimamo — zaradi najrazličnejših razlogov — zadostne mere poguma, znanja in informacij za celovito obravnavo. Le malo so vredni izgovori, ki opravičujejo našo pasivnost s tem, da se »ne ve, za kaj gre«, da ni informacij in da ni jasno, kaj naj se sploh pove. Samo novinarji seveda ne morejo nadomestiti znanstvenega dela zgodovinarjev. Relativna razdrobljenost samega zgodovinskega, odnosov med raziskovalci pa tudi določen »neposluh« za bližnjo preteklost oziroma zgodovinske nasploh v veliki meri opredeljujejo mesto in vlogo novinarja kot nekoga, ki v glavnem le odgovarja za svoje pisanje. Ne omogoča mu, da bi sam, prvi in brez nevarnosti, da se znajde osamljen, razgrnil to ali ono problematiko. Tako ima no-

vinar zelo malo možnosti, da bi mu uspelo predvideti, katero vprašanje bo v danem času najbolj aktualno in odmevno — vplivno.

Kako in kaj pisati

Optimalne rezultate bi namreč lahko pri »popularni« obravnavi preteklosti v sredstvih javnega obveščanja in drugod dosegli le: — s širokim in dostopnim skladom primarnih znanstvenih analiz, kar pomeni, da bi morali biti na tem področju raziskovanja bolj sistematični, ali kar enostavno: več bi morali raziskovati in ne puščati »sivih« lis in tem, ki jih potem pogosto kot prvi odpro posamezniki in to necelovito ter z določenim »namenom«. Seveda to še zdaleč ni le problem zgodovine kot znanosti ali sredstev obveščanja;

— z dobro povezanostjo med vsemi subjekti, ki sodelujejo v procesu odločitve za konkretno znanstveno analizo do posredovanja rezultatov široki javnosti (politika — stroka — politika — mediji);

— s strokovno usposobljenimi novinarji, ki bi jim tako zastavljeno družbeno aktivnost uspelo preoblikovati v za javnost zanimive in razumljive članke in s tem spodbujati povratno informacijo v smislu pritiska javnosti na odpiranje vseh še ne raziskanih in neobravnavanih dogodkov; obenem naj bi ti članki zagotavljali motivacijo za konkretno delovanje v tem času, možnost identifikacije itd. — seveda ne vsi enako, pač pa glede na obravnavano temo. Glavni

pogoj za izpolnitev vseh teh zahtev je morda ustrezno razumevanje zgodovine in maksimalna odprtost vseh avtentičnih zgodovinskih virov in arhivov.

Prav tako je za uspešno dejavnost na tem področju pomembno tudi redno spremljanje in ocenjevanje rezultatov takšnega pisanja oziroma obravnavanja.

Pri vsem tem pa se tako zgodovini kot znanosti in glasilom, ko se le-ta odločajo za zgodovinsko temo, zastavlja predvsem vprašanje dostopnosti in izbora virov samih. Ugotoviti moramo, da nekateri viri niso dostopni, druge spet nimamo neposrednih zgodovinskih virov, ampak le spominska pričevanja ali druge sekundarne vire, lahko pa je virov tudi toliko, da sama količina in njena neurejenost otežujeta ustrezno izbor in analizo. Pri vseh težavah z viri je seveda dejstvo, da ni še najhujše nedostopnost virov — marveč kar neupravičena zaprtost virov. Pri ureditvi teh vprašanj bi lahko pričakovali več odločnosti subjektivnih sil, pa tudi nekaterih konkretnih nosilcev, arhivov in celo posameznikov, ki imajo tu odločilni vpliv.

Prav tako je pri sredstvih obveščanja zelo pomembna usklajenost njihovega dela z drugimi ustanovami s področja zgodovinskega, vzajemnost in dopolnjevanje. Ujeli naj bi tudi ustrezen čas za podajanje posameznih informacij, če hočejo, da se jim ne porušijo programi in skupna prizadevanja, in da se brez pomena podvajajo določena dela na tem področju. Pomembno je, da imajo različni mediji tudi med seboj usklajene in enotne programe na tem področju. Predvsem pa bi morali — že zato, ker gre pri medijih za žive kontakte — pozornost usmeriti v povojni revolucionarni razvoj, v »popularizacijo« socialističnega samoupravljanja in njegovih vrednot, tako da odprto govore o njem resnico in tu uspešno opravi tudi vlogo spodbujevalca odprtih strokovnih in družbenih razprav o takšnih ali drugačnih do nedavnega še neobravnavanih ali ne do kraja razjasnjenih temah.

Konec

Nagradna križanka št. 16

Rešitev pošljite do 21. maja 1985 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST LJUBLJANA, Celovška cesta 43, s pripisom na ovojnic: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 16. Nagrade so 900, 800 in 700 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 15
SPAK, LIRIKA, TASA, TOMO, ERATOSTENES, ATAMAN, KOLARSTVO, TORONTO, OMOT, ELIKAR, UHAN, PAKRA, KANAPE, IVAR, TON, ART, UTAJITEV, TAT, JANEZ, DRIADA, STANOVNIK, AR, ITA, LIJ, AKA, ZE, KOK, AMON, EMPIR, SCOTT, MANTA, SERAO

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 15
1. nagrada 900 din: Marija Lah, »Elektrotehna«, Ul. Petra Borca 13, 61000 Ljubljana;
2. nagrada 800 din: Jože Rajtmajer, Trubarjeva 53a, 63000 Celje;
3. nagrada 700 din: Vilko Peteh, C. na Svetje 52, 61215 Medvode
Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost crossword puzzle grid with clues in Slovenian. Includes illustrations of a man and a woman, and a truck.

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra leta 1942.
Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.
Izdaja ČGP Delo — tozda Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predaj 313-VI; telex 31 787
Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič
Člani uredništva: Marjan Horvat (pomočnik odgovornega urednika, politični sistem), Emil Lah (zunanja politika), Boris Rugelj (gospodarjenje), Andrej Ulaga (sport, odhiti in rekreacija), Janez Voljč (posebne naloge), Igor Zitnik (izobraževanje, kultura)
Novinarji — reporterji: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Ivo Kuljaj, Damjan Kržižnik, Janez Sever, Meri Jurca (tajnica), Franci Mulec (tehnični urednik)
Pomočnik direktorja tozda Milan Živkovič
Telefon: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942
Naročniška centrala 318-855
Založba Delavske enotnosti, Celovška c. 43, Ljubljana, odgovorni urednik 318-855.
Uredišтво: Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij, Ljubljana, Celovška c. 43, 311-956
Uredišтво: Naša žena, Ljubljana, Celovška 43, 318-855 in 321-651
Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 323-951
Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403
Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923
Žiro račun: 50100-603-41502
Knjižarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 5, 317-870 in 312-691
Posamezna številka Delavske enotnosti 25 din, letna naročnina 1.300 din. Rokopisov in naročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini.
Tisk Ljudska pravica Ljubljana
Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlado Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Zitnik.

Iz govorov na prvomajskih srečanjih

● Z razvojem socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in na njih zasnovanem političnem sistemu je usodno povezano in odvisno reševanje nacionalnega vprašanja in odnosov med narodi in narodnostmi v Jugoslaviji. Ustavni koncept federacije je usodno in nedeljivo povezan z uveljavljanjem socialističnega samoupravljanja kot celote. V zadnjem času je spet veliko govora o konfederalizmu, republiških ekonomijah, ozkih republiških interesih, ki da nečje upoštevati skupnih hotenj. Pojavljajo se kritike ustavne zasnove federacije in ponujajo najrazličnejše preživele zasnove. Z ene strani lete očitki, da narodi izkoriščajo drug drugega. Po drugi strani pa podtikajo organizacijam zveze komunistov, da so izdale interese svojega naroda itd. Vsi ti očitki so v bistvu izraz različnih manifestacij nacionalizma oziroma unitarizma. Iz izkušenj vemo, da so takšni pritiski izrazitejši vselej, ko prihaja do zastojev v socialističnem razvoju družbe, posebno še, če je zveza komunistov premalo akcijsko in idejno enotna in učinkovita. Zato je boj proti nacionalizmu v vseh okoljih lahko uspešen le, če bomo utrjevali ustavni položaj delavca in hitreje spreminjali republiko tudi v samoupravno skupnost združenih proizvajalcev, v instrument oblasti in samoupravljanja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Delavski razred je tista vodilna družbena sila, ki skupaj z drugimi delovnimi ljudmi najbolj neposredno občuti in izraža interes svojega naroda in je zato tudi edini lahko odgovoren za njegovo usodo. S tem se bo krepila enakopravnost narodov in narodnosti, svobodno združenih v samoupravno Socialistično federativno republiko Jugoslavijo.

France Popit, predsednik predsedstva SRS v Opatjem selu na Krasu

● Vztrajati moramo na fronti boja za dosledno uveljavljanje socialističnega načela »vsakomur po rezultatih njegovega dela«, pri čemer je merilo tega prispevek posameznika, enote in temeljne organizacije k skupnim rezultatom, izraženim v dohodku na ravni delovne organizacije, načela: za večje rezultate višji, za izjemne rezultate visok osebni dohodek, načela, da mora delež osebnih dohodkov v družbenem proizvodu naraščati v skladu z razvitejšimi potrebami dela in delavca, načela, da osebni dohodki delavcev družbenih dejavnosti, pokojnine in štipendije ne smejo zaostajati zaradi potrebe po razbremenjevanju gospodarstva.

Boj za ta načela bo še naprej (tako, kot je bil dosedaj!) trdoživ in zahteven, kajti sile, ki ne zaupajo v zrelost in sposobnost delavcev, da bodo pri razporejanju dohodka upoštevali tudi prihodnost in skupne potrebe, so žal še vedno močne in pod geslom zaščite družbenih interesov nenehno pripravljene nastopiti z instrumenti administrativne omejitve te delavčeve pravice in odgovornosti.

Njim pa gredo seveda na roko tudi posamezne težnje v enem delu delavskega razreda po prisvajanju mimo rezultatov dela, po solidarnosti za pokrivanje izgub, tudi kadar to ni ekonomsko utemeljeno, po delitvi na višji ravni, kot to omogoča doseženi dohodek, in na podlagi inflacijskega dohodka, ki je bil dosežen z neupravičenim dvigovanjem cen.

Zato se moramo proti takim pojavom v interesu delavcev vsi in v vsakem okolju odločno boriti, pri čemer naj bi prednjačila in delavcem pomagala spoznati te nevarnosti naša sindikalna organizacija.

Uresničiti moramo tudi ustavno načelo, da tudi o razmerjih med sredstvi za akumulacijo in porabo odloča v temeljni organizaciji združenega dela združeni delavci, in tako premagamo že desetletja trajajoče nezaupanje v delavca, da tudi o tem odloča, nezaupanje, ki se kaže v trditvi, da so glavni vzrok inflacije osebni dohodki, da premagamo stalno obnavljajoče težnje pa »zaščititi« akumulacije pred »neodgovornimi« delavci in po njenem administrativno centralističnem usmerjanju.

Marjan Orožen, predsednik RS ZSS ob Bresterniškem jezeru na Dravi pri Mariboru

● Marsikdo se danes, posebej v težkih gospodarskih razmerah, sprašuje, kaj vendar dela sindikat, zakaj ne uredi tega in onega, zakaj ne ustavi vrtoglave rasti cen, zakaj ne zahteva višjih osebnih dohodkov, zakaj ne odstavi z vodilnih in vodstvenih mest ljudi, ki neodgovorno opravljajo svoje dolžnosti itd. Takšna vprašanja seveda pomenijo, da se še ne zaveda, da sindikat v naših razmerah — socialistični samoupravni ureditvi, ni sindikat, ki gre v borbo z državo, z lastnikom kapitala, ampak je sindikat, ki se mora za uveljavitev svojih stališč boriti v samoupravnih organih, v delegacijah za delegatske skupščine.

Francka Herga, podpredsednica RS ZSS na Lisci pri Sevnici

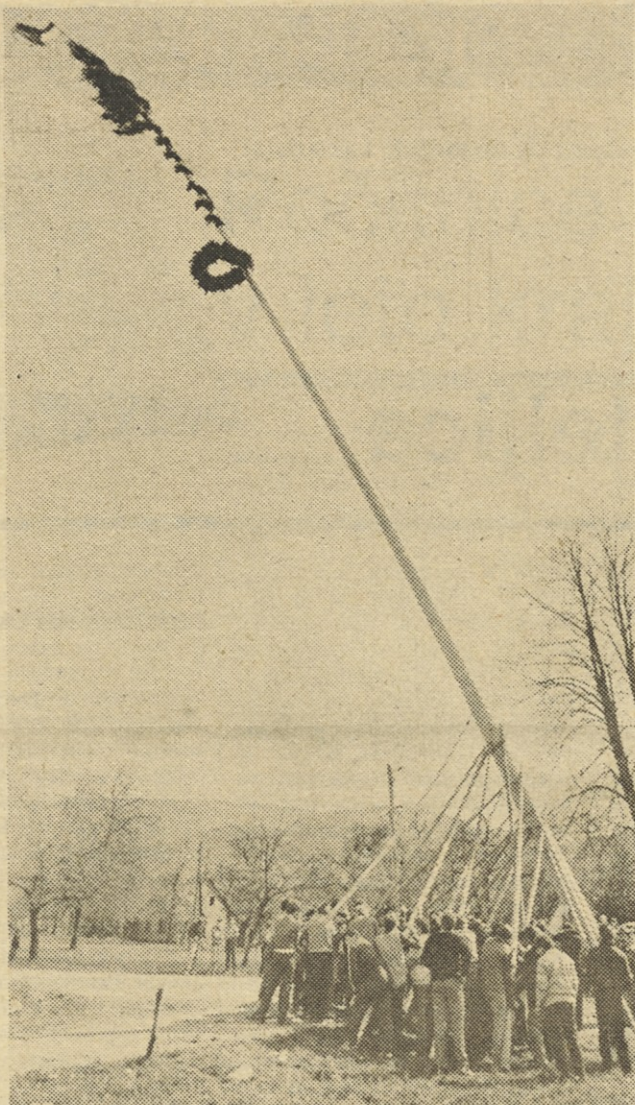
● V našem gospodarstvu so na podlagi dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije že začela delovati ekonomska merila in odnosi v tem smislu, da delo in rezultati dela začenjajo določati družbenoekonomski položaj posameznika, organizacije in skupnosti. Vendar pa se še vedno srečujemo z nekaterimi težavami in odpori, ki grozijo, da bomo izničili vsa prizadevanja, ki smo si jih začrtali z ofenzivno gospodarsko politiko. Pri tem mislim predvsem na inflacijo, ki je v prvih mesecih letošnjega leta dosegla raven, ki je nismo predvidevali, zato bi se morali v vseh okoljih vprašati, koliko smo s svojim ravnanjem pripomogli k njenemu nenormalnemu poviševanju.

Obvladamo pa jo lahko le tako, da bomo uveljavili kakovostnejše dejavnike gospodarjenja, povečali storilnost dela in zniževali vse vrste stroškov, povečali obratovalni čas strojev ter še bolj učinkovito izvažali.

Ivan Kramer, član predsedstva RS ZSS, na Gričku pri Celju

● Dobro je, da smo spoznali, da lahko dosežemo cilje le s povezanostjo celotnega združenega dela v jugoslovanskem prostoru, ob večji ekonomski in samoupravni samostojnosti gospodarskih subjektov, ki se bodo sposobni upreti administrativno-etastičnim pritiskom ter kolektivno-lastniškemu in lokalističnemu vedenju. Prav tako pa moramo vsi spoznati, da so naše rezerve v boljsem izkoriščanju minulega dela, predvsem z boljšim izkoriščanjem obratovalnega časa strojev in delovnih naprav, z zmanjševanjem vseh stroškov, z odpravljanjem nesmotrne organiziranosti in s takšno organizacijo dela, ki bo pogojevala skrajševanje delovnega časa delavcev.

Lojze Fortuna, sekretar RS ZSS na Debencu pri Mirni na Dolenjskem

Ni bilo preprosto postaviti 36 metrov visok mlaj. Sodelovali so vsi. Mladi in močnejši so postavljali, ostali vaščani pa spodbujali. Smreka, ki so jo privlekli iz za Janjeve gore, je imela skoraj 3 kubične metre lesa. Morda jim je bilo na trenutke žal, da so se odločili za tako visoko. Ko pa je stala, dobro pritrjena na poseben temelj, so bili vsi ponosni.

Naziv botra prvomajskega mlaja je za zasluge in spodbudo dobil Jože Kerič, ki bo predvsem odgovoren, da bo v Črešnjevcu še letos zazvonil telefon, da jim ne bo treba prekuhavati pitne vode in da bodo televizijsko sliko dobivali po kablu.

Naredili so tudi nekaj, kar se je že dolga leta zdelo nemogoče. Za proslavo 1. maja so na lastno pobudo in z lastnimi močmi pripravili kulturni spored. Ta je izredno uspel in prav gotovo bo uspela tudi zamisel o ustanovitvi kulturnega društva.

Prvi maj v Črešnjevcu ob Dravi

Tudi letos, kot že 30 let, so krajanje Črešnjevca ob Dravi in Fale pripravili praznovanje prvega maja. S postavljanjem mlaja so bili letos malo v zamudi. »Vreme nam je nagajalo,« so dejali, »je pa zato letošnji mlaj največji doslej. Kar 36 metrov je visok.« Prav ob našem obisku ga je dvigalo 40 krajanov. Pa ni šlo lahko. Kar dobro uro so potrebovali, da se je mlaj z jugoslovansko zastavo na vrhu ponovno dvignil nad hiše Črešnjevca in oznanil začetek praznovanja praznika dela.

Ze pri dviganju mlaja in potem na proslavi so sodelovali prav vsi krajanje. Prvi maj praznujejo po svoje. V govoru je predsednik skupščine krajevne skupnosti Selnica Vlado Sabolek dal največ poudarka opravljenemu delu v preteklem letu. Kaj so naredili za svojo krajevno skupnost oziroma za naselje? Za lani so načrtovali telefon, ureditev vodovoda in, če verjameste ali ne, kabelsko televizijo. Kritično so ugotovili, da telefonsko napeljava že imajo, da pa telefon še ne zvoní, da tudi vodo še vedno prekuhavajo in da je vsi skupaj nimajo toliko, da bi ob požaru pogasili eno hišo. Pri kabelski televiziji, ki jo načrtujejo v občini Maribor Ruše, pa se zaradi premalo prijav še ni premaknilo z začetne točke. Toda letošnji boter mlaja je obljubil, da bodo načrte poskušali speljati do konca. No, v Črešnjevcih vsako leto ob 1. maju določijo botra mlaja. Ta naziv dobi tisti, ki je v zadnjem času največ storil za svoj kraj in ki bo v prihodnjem letu poskušal izpeljati načrte. Naziv botra je nekakšna prvomajska nagrada naselja Črešnjevca.

Za letošnjo proslavo dneva vstaje in 1. maja so naštudirali enoinpolurni spored, ki so ga izvedli v nabitno polni dvorani v Fali. Irma, Jožica, Majda, Irena, Jasna, Danica, dve Dragici, dve Daninki in Ivan so se odločili pritegniti še 25 predšolskih in šolskih otrok in pripravili recitacijo, folklor in svobodne plesse. Del tega programa so pokazali tudi pod mlajem.

»Same smo se spomnile,« je povedala Irma, »same izbrale program pa tudi same segle v denarnice. Da ne pozabim, precej nam je pomagal tudi sindikat Elektrarne Fala.« Uspehi, predvsem polna dvorana, pa tudi navdušenje ob mlaju jim je dalo poleta. Govorijo že o dramski skupini, o razstavah, folklori, svobodnih plesih... In verjamemo, da bodo uspešni.

Prvomajsko rajanje. Poskrbeli so za vse. Tudi televizor so prinesli za najbolj navdušene pristaše nogometa, ki so lahko gledali tekmo Jugoslavija : Luxemburg kar med plesom.

Andrej Agnič

LIPE SVEDER: SMOLA

